

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

DOĞA SPORLARI İLE İLGİLENEN
BİREYLERİN EKOREKREASYONEL
TUTUMU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeki VAİZOĞLU

ELAZIĞ -2021

ONAY SAYFASI

.....

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Bu tez Yüksek Lisans standartlarına uygun bulunmuştur.

.....

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Başkanı

Tez tarafımızdan okunmuş, kapsam ve kalite yönünden Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

.....

Yüksek Lisans/Doktora Sınavı Jüri Üyeleri

.....

.....

.....

.....

.....

ETİK BEYAN

Kendime ait çalışmalar ile bu tez çalışmasını gerçekleştirdiğimi, çalışmaların planlanmasından, bulgularının elde edilmesine ve yazım aşamasına kadar tüm aşamalarında etiğe aykırı davranışım olmadığını, bu tezdeki tüm bilgileri ve verileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışması içinde yer alan ancak bu tez çalışmasının bulguları arasında yer almayan verilere, bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Zeki VAİZOĞLU

Tarih

İmza

Doç. Dr. Atalay GACAR

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

ELAZIĞ

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın her aşamasında değerli katkı ve eleştirileriyle yol gösteren, sonsuz sabırla beni her zaman çalışmaya teşvik eden ve güven veren danışmanım Sayın Doç. Dr. Atalay GACAR'a, bu zorlu süreç boyunca yanımda olup beni dinleyen değerli arkadaşlarıma ve bugünlere gelmemi sağlayan canım aileme teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	II
ETİK BEYAN	III
TEŞEKKÜR	IV
İÇİNDEKİLER	V
TABLO LİSTESİ	VII
ŞEKİL LİSTESİ	IX
KISALTMALAR LİSTESİ	X
1. ÖZET	1
2. ABSTARCT	2
3. GİRİŞ	3
3.1. Zaman	6
3.1.1. Boş Zaman Kavramı	8
3.2. Rekreasyon Kavramı	11
3.2.1 Rekreasyonun Sınıflandırılması	14
3.2.1.1. Açık Alan Rekreasyonu	15
3.3. Rekreasyon Ve Çevre	17
3.3.1. Ekorekreasyon	21
3.3.1.1. Ekorekreasyon Politikaları Ve Örnekleri	24
3.4. Tutum	27
3.4.1. Tutumu Oluşturan Öğeler	29
3.4.2.1.Bilişsel (Zihinsel) Öğeler	29
3.4.2.2. Duygusal Öğeler	30
3.4.2.3.Davranışsal Öğeler	30
4. GEREÇ VE YÖNTEM	33
4.1. Araştırma Yöntemi	33
4.2. Araştırmanın Evren Ve Örneklemi	33
4.3.Veriler Toplama Araçları	34
4.3.1. Kişisel Bilgi Formu	34
4.3.2. Ekorekreasyonel Tutum Ölçeği:	34
4.4. Verilerin Toplanması	35
4.5. Verilerin Analizi	35
5. BULGULAR	36

6. TARTIŞMA	50
7. KAYNAKLAR	60
8. EKLER	66
9. ÖZGEÇMİŞ	70

TABLO LİSTESİ

Tablo 1.	Rekreasyon Kavramının Yıllara Ve Yazarlara Göre Tanımları	13
Tablo 2.	Rekreasyonel Faaliyetleri Doğaya Zararları	19
Tablo 3.	Tutumun Öğeleri	29
Tablo 3.	Doğa Sporcularının Yaşadıkları Şehir Değişkeni Dağılım Değerleri	36
Tablo 4.	Doğa Sporcularının Cinsiyet Değişkeni Dağılımı Değerleri	36
Tablo 5.	Doğa Sporcularının Yaş Değişkeni Dağılımı Değerleri.	36
Tablo 6.	Doğa Sporcularının Eğitim Değişkeni Dağılımı Değerleri	37
Tablo 7.	Doğa Sporcularının Medeni Durum Değişkeni Dağılım Değerleri.	37
Tablo 6.	Doğa Sporcularının İlgilendikleri Spor Branşlarının Dağılım Değerleri.	37
Tablo 9.	Doğa Sporcularının Spor Yılı Değişkeni Dağılımı Değerleri.	38
Tablo 10.	Doğa Sporcularının İlgilendikleri Spor Dallarına Ayırdıkları Haftalık Saat Değişkeni Dağılım Değerleri	38
Tablo 11.	Doğa Sporcularının Ailelerinde Doğa Sporcusu Olma Durumu Değişkeni Dağılım Değerleri	38
Tablo 12.	Doğa sporcularının Ekorekreasyona Yönelik Tutumlarına Yönelik Ölçek Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin Dağılımları	39
Tablo 13.	Doğa sporcularının Ekorekreasyona Yönelik Tutumlarına Yönelik Ölçek Puan Ortalamalarının Yaş Değişkenine İlişkin Dağılımları	40
Tablo 14.	Doğa sporcularının Ekorekreasyona Yönelik Tutumlarına Yönelik Ölçek Puan Ortalamalarının Eğitim Değişkenine İlişkin Dağılımları	41
Tablo 15.	Doğa sporcularının Ekorekreasyona Yönelik Tutumlarına Yönelik Ölçek Puan Ortalamalarının Medeni Durumlarına İlişkin Dağılımları	42
Tablo 16.	Doğa sporcularının Ekorekreasyona Yönelik Tutumlarına Yönelik Ölçek Puan Ortalamalarının Spor Dallarına İlişkin Dağılımları	43
Tablo 17.	Doğa sporcularının Ekorekreasyona Yönelik Tutumlarına Yönelik Ölçek Puan Ortalamalarının Spor Yıllarına İlişkin Dağılımları	45

Tablo 18. Doğa sporcularının Ekorekreasyona Yönelik Tutumlarına Yönelik Ölçek Puan Ortalamalarının Spor Dallarına Ayırdıkları Haftalık Saat Değişkenlerine İlişkin Dağılımları	47
Tablo 19. Doğa sporcularının Ekorekreasyona Yönelik Tutumlarına Yönelik Ölçek Puan Ortalamalarının Ailelerinde Doğa Sporcusu Olma Durumuna İlişkin Dağılımları.	48

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Zamanların Kapsamı	10
Şekil 2. Sular Arasında: Emscher Halk Bahçesi	24
Şekil 3. Su Arıtma Süreci	25
Şekil 4. Yüzen Ada Projesi	26

KISALTMALAR LİSTESİ

EYTÖ	: Ekorekreasyona Yönelik Tutum Ölçeği
GFN	: Küresel Ayak izi Ağı (Global Footprint Network)
Kha	: Küresel Hektar
TDK	: Türk Dil Kurumu,
WWF	: Doğal Hayatı Koruma Vakfı (World Wide Fund for Nature)

1. ÖZET

Doğada yapılan sporların doğal kaynaklara zarar vermeden bir sorumluluk içinde gerçekleştirilmesi gerektiği önem arz etmektedir. Bu düşüncelerden yola çıkarak araştırmamızda; doğa sporcularının ekorekasyona yönelik tutumlarının ölçülmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada TRB1 bölgesinde bulunan bisiklet, dağcılık, yamaç paraşütü ve oryantring spor kulüplerine ve derneklerine bağlı sporculardan oluşan toplam 742 doğa sporcusundan 243 sporcu gönüllü olarak katılmıştır. Veri toplama aracı olarak tarafımızca hazırlanan 'Kişisel Bilgi Formu' ve Durhan tarafından geliştirilen, 'Ekorekasyona Yönelik Tutum Ölçeği' kullanılmıştır. Verilerin analizi için SPSS 23 paket programından yararlanılmıştır.

Araştırma bulgularında alt boyut değişkenine göre anlamlı farklılıklara bakıldığında; cinsiyet değişkenine göre antipatik tutum, eğitim düzeyi değişkenine göre davranışsal tutum, medeni durum değişkenine göre davranış ve antipati, spor branşı değişkenine göre bireysel ve toplumsal, spor yapma yılı değişkenine göre davranış ve doğayla iletişim, doğa sporuna ayrılan süre açısından toplumsal ve davranış, ailesinde kendisinden başka doğa sporu ile ilgilenen bireylerin davranışsal, bireysel, antipati, çevresel duyarlılık ve ekorekasyona yönelik tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu gözlenmiştir. Sonuç olarak doğa sporcularının ekorekasyona yönelik tutumlarının yüksek olduğu, aile içerisinde doğaya olan ilgi diğer aile bireylerini de etkilediği ve doğa içinde geçirilen zaman artıça, sporcuların davranış, doğayla iletişim ve çevresel duyarlılıklarının arttığı görülmekte olup buna karşılık antipati alt boyutunda alınan puan ortalamalarının göz ardı edilememesi gerektiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, Ekorekasyon, Doğa Sporları, Tutum

2.ABSTARCT

Ecorecreation Attitutes of Individual Interested In Outdoor Sports

It has been important that sports done in nature should be carried out responsibly without damaging natural resources. Based on these thoughts, in this study; It has been aimed to measure the attitudes of outdoor athletes towards eco-recreation

In this study: 243 athletes from a total of 742 nature athletes, affiliating with cycling, mountaineering, paragliding and orienteering sports clubs and associations in the TRB1 region has been voluntarily participated.. The 'Personal Information Form' prepared by us and the 'Attitude Scale towards Ecocreation' developed by Durhan have been used as data collection tools. SPSS 23 package program has been used for data analysis. Considering the significant differences in the research findings according to the sub-dimension variable; antipathic attitude according to gender variable, behavioral attitude according to education level variable, behavior and antipathy according to marital status variable, individual and social according to sports branch variable, behavior and communication with nature according to year of playing sports, social and behavior in terms of time allocated to outdoor sports, have been observed that there are statistically significant differences in the behavioral, individual, antipathy, environmental sensitivity and attitudes of individuals who have been interested in nature sports other than themselves in their family. In conclusion, it has been observed that the attitudes of nature athletes towards echo-recreation have been high, the interest in nature in the family affects other family member and the communication with nature and environmental sensitivities have increased, on the other hand, the average score obtained in the antipathy sub-dimension should not be ignored.

Key Words : Recreation, Ecorecreation, Outdoor Sports, Attitutes

3. GİRİŞ

Doğa sadece insan yaşamının değil bütün canlıların olmazsa olmaz yaşam kaynağıdır. Yaşam kaynağımız olan doğanın içinde vakit geçirme isteği de gün geçtikçe artmaktadır. Doğal çevrenin içinde bulunma isteğimiz onun üzerinde bıraktığımız olumsuz sonuçları da artırmaktadır. Nitekim doğa insana zarar vermez aksine yaşamını sağlarken, insan doğaya geri döndürülmesi neredeyse imkânsız, olağan üstü zararlar vermektedir.

Çevre, insanların ve diğer canlıların varlığını sürdürdüğü doğal bir ortamdır. Her canlı gibi insan da doğal ortamla yaşamları boyunca etkileşim içinde olmuş hayatını doğal ortama uyum sağlayarak yaşamıştır. Çevre kavramı, canlıların karşılıklı olarak etkileşim içinde bulundukları biyolojik, sosyal, fiziki, ekonomik ve kültürel bir ortam olarak tanımlanabilir. Yüzyıllar boyunca yaşamış olan insanlar değişen çevre etmenlerine adaptasyon sağlayarak değişen koşullara en iyi şekilde adapte olmuş ve ortamdan en doğru şekilde yararlanarak sağlıklı ve mutlu bir şekilde hayatlarını devam ettirebilmişlerdir (1).

İnsanlar, zamanlarının çoğunu temel ihtiyaçlarını karşılamak için çalışarak geçirmektedirler. Gelişmekte olan teknoloji ile çalışma saatlerinde belirli ölçüde azalma yaşanmıştır. Çalışma saatlerinin dışındaki bu zaman ise serbest zaman olarak tanımlanmaktadır. Bu zamanın, kişinin kendisini gerçekleştirerek veya yenileyerek geçirmesi, etkinliklere kapalı ya da açık alanlarda, pasif ya da aktif bir şekilde gönüllü katılımlar sağlayarak serbest zamanın değerlendirmesine rekreasyon denir (2). Diğer söyleyişle “Rekreasyon, bireyin özgür zamanında zevk almak ya da bazı fiziki, toplumsal ve duygusal davranışları kazanmak için yaptığı etkinlikler ya da deneyimlerdir” (3).

Çevre bir ilişkiler sistemidir ve aynı şekilde insan yaşamı da çeşitli dengeler üzerine kurulmuştur. Her iki sistemde de zaman içinde dengelerin bozulması söz konusu olmuştur. İnsanın, çevre ile arasındaki bu dengenin bozulması ekolojik dengenin bozulmasına neden olmaktadır. İnsan nüfusunun artması şehirleşmeye neden olmuş ve bununla beraber korunması gereken yeşil alanlar yok olmaya yüz tutmuştur. Bu nedenden dolayı insanlar şehirlerden uzaklaşmaya başlamış ve genellikle şehrin dışında bulunan doğal çevreye giderek rekreasyon amacıyla vakitlerini değerlendirmeye başlamıştır.

Ülkemizdeki korunan doğal alanlar bu süreçte daha da önem kazanmış ve bu alanlar içinde bulundurdıkları rekreasyonel aktivitelerle yoğun kullanımları içinde bulundurmaktadır (4). Şehir dışına ulaşımın kolaylaşması ve doğal ortamda gerçekleştirilebilecek etkinliklerin gelişmesi birçok farklı rekreatif etkinlik türü ortaya çıkmasına neden olmuştur (5). Rekreatif etkinlikler yapıldığı ortama göre açık alan rekreasyonu ve kapalı alan rekreasyonu olmak üzere iki alt başlıkta sınıflandırılır. Açık alan rekreasyonu oldukça önemli ve ayrıca dikkate alınması gereken bir rekreasyonel aktivite çeşididir. Açık alan rekreasyonunu tanımlayan birçok farklı tanımlar mevcuttur. Bu tanımlardan en kapsamlısı; “Açık alan rekreasyonu, katılımcıların gönüllü olarak katıldıkları ve katılımcılar ile doğa elementleri arasında etkileşimin olduğu organize serbest zaman aktiviteleridir” (6).

Bireyler genel olarak sürekli içinde bulunduğu şehir yorgunluğundan kurtulmak, doğada yalnız kalmak, doğayı dinlemek ve keşfetmek, derin düşünmek, fiziksel dayanıklılıklarını arttırmak ve en önemlisi sağlıklı olmak için serbest zamanlarını açık alan aktivitelerine katılarak değerlendirmektedir. Açık alan aktivitelerine; şehirdeki parklar, şehir dışındaki dağlar, ovalar, nehirler, ormanlar gibi

mekanlar örnek gösterilebilir. Açık alan aktiviteleri içerisinde doğanın kendisinin kaynak olarak kullanıldığı doğa sporları geniş yer tutmaktadır (7). Bunların yanı sıra doğada yapılan spor ve etkinliklere olan talebin artması doğal çevrenin dengesinin bozulması ve kirliliğin artması gibi büyük sorunlara neden olabilir. Bu sorunları engellemek için ilk olarak doğal çevrenin sürdürülebilirlik ve korunması gerektiği anlayışının özümsemesi gerekmektedir. Bunlarla beraber çevre ve doğanın korunması için kapsamlı bir plan ve planlanan alanlarda doğru yönetim anlayışının geliştirilmesi gerekmektedir (8). Bu durum, ekolojik konuların gündeme gelmesini zorunlu hale getirmiştir.

İnsanların doğaya karşı ilgisinin artması ve yaşamlarının her döneminde doğanın büyük etkisi olacağını farkında olmaları, insanların, "çevre", "doğa", "doğal yaşam", "ekoloji", "ekosistem" gibi kavramlara ilgisini artırmıştır. Bu kavramlara olan ilgilinin artması; Ekolojik pazarlama, ekolojik kent, ekolojik kulüp, ekolojik turizm, ekolojik pazar, ekolojik ürün, ekolojik kültür, ekolojik yaşam, ekolojik medya, ekolojik çevre, ekolojik tutum, ekolojik yapı, ekolojik park, ekolojik araba, ekolojik ev, ekolojik enerji, ekolojik bahçe, ekolojik seyahat gibi birçok kavram hayatımızda yer etmiş ve sıkça duyulmaya başlanmıştır. Böylece yapılan faaliyetlerin ekolojiyle ilişkilendirildiği durumlarda "ekolojik" kelimesinin kısaltılmasıyla ortaya çıkan "eko" (eco) eki yaygın bir şekilde her alanda kullanılır olmuştur (2).

Serbest zamanın, doğal yani biyotik çevrede değerlendirilmesi Ekorekreasyon kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Ekorekreasyon kavramı, bütün serbest zaman aktivite değerlendirme çeşitlerinin "ekolojik temelli" yapılmasına dayanmaktadır. Yani rekreasyonun içerisinde "ekoloji" ya da "çevre" olgusunun ön planda olduğunun bilinciyle, rekreasyonu sıkı sıkıya ekolojiyle ilişkilendiren

"ekorekreasyon" kavramının ortaya çıkması bir zorunluluk halini aldığını söyleyebiliriz (2).

Bu tez çalışmasında, gelişmekte olan rekreasyon alanına ve asıl önemli olan doğa ile i içe olan rekreatif anlayışın yani ekorekreasyona dikkat çekerek bu alana literatür katkısı yapmak ve bu konuda insanlara farkındalık oluşturmak için ve aynı zamanda doğanın her daim içinde olan Malatya, Elazığ, Tunceli, Bingöl- TRB1 bölgesinde bulunan doğa sporcularının ekorekreasyona yönelik tutumlarını ölçmeyi amaçlamıştır.

3.1. Zaman

Kant zamanı 'insan zamanıyla yaşar, zamanıyla kavrar; insandan bağımsız bir zamandan söz edilemez' sözleriyle açıklamıştır (9). Türk Dil Kurumu ise zamanı 'bir için, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit 'olarak tanımlamıştır (10). Hawking 'Evrende olan her şeyi etkilemekle kalmaz, aynı zamanda her şeyden etkilenir, zaman mefhumu olmadan evrende gerçekleşen olaylardan bahsedilmesi mümkün olamaz' şeklinde tanımlayarak zaman, insan ve evren arasındaki ilişkiyi anlatmaktadır (9). Akatay, zamanın 'Sabit bir hızla akıp giden ve tüm bireylerin eşit şekilde sahip olduğu önemli bir değer' olduğundan bahsetmiştir (11).

İnsan yaşamı, farklı yönlerden ve içinde bulunduğu farklı türden etkinliklerin tamamından oluşmaktadır. Etkinliğin değerı zaman kavramı ile ölçülür. Planların doğru zamanda başlayıp, bitmesi, verilen sözlerin zamanında tutulması gibi insanın içinde bulunduğu etkinlikleri de zaman kavramından ayrı düşünmek yanlıştır. Hayatın içinde olan bütün planlar bir zaman dilimi ile değerlendirilmektedir (12).

Zaman, kişiler için bazen hızlı geçerken bazen de yavaş geçebilmektedir. Bundan dolayı zaman, objektif (gerçek) ve sübjektif (algılanan) zaman olarak iki arasında başlıkta toplanmaktadır. Objektif zaman; herkes için sabit bir süredir. Sübjektif zaman ise herkes için ölçülmesi ve algılanması farklı olan psikolojik zamandır. Saat ile değil, algıyla ilgilidir (12). Örnek verilirse; bir paraşütçünün iniş esnasındaki geçirdiği 10 saniye ile otobüs bekleyen bir kişinin geçirdiği 10 saniye arasındaki zamanı algılama farkı açığa çıkmaktadır. Bu tür olaylardaki zamanın anlamının değişmesindeki sebep bireyin zamanı kontrol etme sıklığı ve ölçme sıklığı ile alakalıdır (7). Zaman tarafsız bir olgudur. Zengin veya fakir olma durumunun zamana sahip olmada herhangi bir katkısı yoktur. Ele almamız gereken asıl sorun hedeflerimiz doğrultusunda zamanı ne kadar iyi kullandığımızdır (13).

Jacgues Atalı, “Modern sanayi çağının anahtar buluşu, buharlı makine değil, saattir” derken zamanın ne kadar önemli olduğunu vurgulamıştır. Hayattaki bütün işler zaman harcayarak yapılır bundan dolayı zamana gereken önem verilmelidir. Çünkü hayatta bulunan neredeyse her şey, zamanı ne kadar doğru ve etkili kullanıldığıyla bağlantılıdır. Zamanın içinde kişinin kendisini yönetememesi durumuna zaman tuzağı denir. Bu tuzaklara kararsızlık, plansızlık, davetsiz misafir, hayır diyememe, erteleme gibi dış çevrelerden gelen etkenlerde neden olabilir. Kişiler zaman tuzaklarına yakalandıkça üzerindeki zaman baskısı artar. Yapılması gereken işlerin yapılamaması veya eksik olarak yapılması kişiyi strese sürükler ve stres oluşturur (14).

Zamanı en iyi ve en verimli şekilde kullanmak eğitimle bağlantılıdır. Zamanı doğru ve etkin kullanma yeteneği ise okul ve aileye kadar ilişkilendirilebilir. Birey geleceğini olumlu yönde şekillendirebilmesi için zamanı verimli kullanmayı

öğrenmesi gerekmektedir. Birey çalıştığı meslekte zamanı profesyonelce kullanmalıdır yani “zaman yönetiminin ustası, profesyoneli olunmalıdır” (15). Buna bağlı olarak zaman tuzağına yakalanmamak veya kaçınabilmek için eğitim almanın en etkili yol olduğu söylenebilir.

Kişiler karmaşık günlük yaşamın içinde kendilerine ait olan zamanı en iyi şekilde değerlendirmelidirler (16). Çünkü zaman tasarruf edilemeyen, borç alınıp verilemeyen, para ile çoğaltılamayan bir olgudur. Ve zaman, sadece kullanılmakta ve kaybedilmektedir (15).

Bazı araştırmacılar, zamanı farklı kısımlara ayırarak incelemiştir. Bunlardan birisi Jensen bir günü üç parçaya bölerek incelemiştir. Jensene göre zamanın bölümleri, çeşitli biyolojik ihtiyaçların giderildiği var olma zamanı, kişinin hayatını geçirebilmesi için para kazanması gibi zorunlu olarak yapılan işler için harcanan zaman ve boş zaman, geriye kalan zamandır (17,18). Diğer bir sınıflandırma ise Meyer tarafından yapılmıştır. Meyer zamanı var olma zamanı, çalışma zamanı, boş zaman ve çalışma dışı zaman olarak 4 bölüme ayırmıştır (19).

Birey zamanı nasıl kullanabileceğimizi öğrenerek çalışma tarzında sürekli olumlu etkiler yaratabilir. Eğer bir birey zamanı iyi değerlendirebiliyorsa yaşam kalitesini oldukça yükseltir ve amaçları için zamanı en iyi biçimde harcayabilir (20).

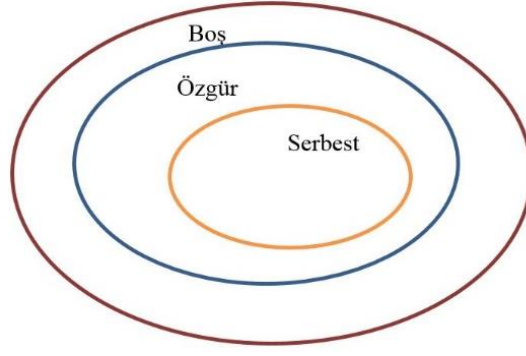
3.1.1. Boş Zaman Kavramı

Genel olarak seçimin özgürlük ve seçimin özgürce yapılması kavramlarıyla ilişkili olan boş zaman kavramı, kısaca içinde zorunlu etkinlikleri barındırmadığı, bireyin istediğine göre kullanılan zaman dilimidir (21). Boş zaman kelimesi İngilizcede ‘leisure’ anlamına gelmektedir. Latince de ise ‘licer’ yani ‘izin verilmiş’ veya ‘boş olmak’ anlamına gelmektedir (18). TDK’n göre boş zaman kavramı’

Uyumak, yemek ve çalışmak için ayrılan zamanın dışında kalan zaman' ve 'Dinlenmeye, gezmeye ve eğlenmeye ayrılan zaman' olarak tanımlanmıştır (10). George Candilis ise 'leisure' sözcüğünü kaybolan zamanı boş zamanı değerlendirme olarak ifade etmiştir (22). Aykan boş zamanı, bireyin başkaları tarafından zorlanmadan tamamen özgür iradesi ile iç tatminini sağlamak için gönüllü olarak katıldığı etkinliklerde tüketilen zamanın tamamı olarak tanımlamıştır (23).

Torkdilsen boş zamanı, bireylerin para kazanmak amacıyla çalışıp zaman harcadığı zaman dilimi olarak vakit olan boş zamanı, dinlenmek, eğlenmek, mesleki, ailevi ve sosyal sorumluluklarını yerine getirmek gibi etkinliklerle bireylerin harcadığı zamanı etkinlik olan boş zaman, Antik Yunanda eğitimin ayrıcalıklı olduğu tabakada 'zihnin hazineleri' hayatın eğlence ve coşkusunu içeren boş zamanların meyveleridir, olgusunu benimseyenler yani yaşam biçimi olarak boş zaman ve rekreasyonu benimsemişlerdir (24,25).

Boş zaman ve serbest zaman terimleri literatürde farklı terimler olarak tanımlanmaktadır fakat çoğu zaman kavram karışıklığı oluşabilmektedir. Ardahan'a göre boş zaman serbest zamanı kapsayan bir zaman dilimidir (26). Karaküçük'e göre serbest zaman yönsüzlük yansıtmakta, boş zaman ise yönlendirilmeye açık bir potansiyeldedir (15). Collin'e göre boş zaman kavramı, bir fırsat kollamadan ama o fırsat ele geçtiğinde acele etmeden o zaman diliminde bireyin istediğini yaptığı serbest zaman dilimidir (27). Şentuna boş zamanlar sosyolojisi ders kitabında boş zaman ve serbest zamanı Şekil1 deki gibi tanımlamaktadır.

Şekil 1. Zamanların Kapsamı(28)

Şekil 1 incelendiğinde en dışta ‘‘boş’’ hiçlik anlamına gelen daire, ortada yer alan daire özgür ve en içte yer alan daire serbest olacaktır (28). Buna göre kanunlar içerisinde özgürce seçebildiğimiz zamanın serbest zaman olduğunu söyleyebiliriz.

Genel anlamda boş zaman, bireyin hayatının içindeki rutin işlerin yerine onu eğlendirecek çeşitli etkinliklerle ilgilenmesinden oluşur. Oluşan bu ilgi üretkenliği veya üretici olmayan aktiviteleri de içerebilir fakat çeşitli toplumsal sorumluluklarını içermemektedir. Boş zamanı değerlendirmek için önemli bir emek harcansa dahi oyun oynamakta bir boş zamanı değerlendirme aktivitesidir (29).

Boş zamanı değerlendirme alışkanlıkları farklı görüşler ile değişik başlıklara ayrılmıştır. Bunlar klasik görüş, sosyal sınıfın simgesi olduğunu savunanlar, bir aktivite olduğunu savunanlar ve yükümlülük dışı zaman olduğunu savunanlara göre 5 farklı görüş öne çıkmaktadır (30).

Ayrıca boş zaman modern insanın en temel haklarından biri olduğu, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu tarafından hazırlanmış İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 24. Maddesi ile kabul edilmiş ve koruma altına alınmış bir haktır (31,32).

Teknolojinin büyük gelişimler sağlamasıyla birlikte bireylerin çalışma saatleri büyük ölçüde azalmıştır. Ortaya çıkan durumda bireylerin iş dışında kalan

zamanlarını değerlendirme isteği doğmuştur. Kent yaşamının olmazsa olmazı haline gelen boş zaman değerlendirme isteği bireylerin birçok yaşamsal ihtiyaçlarıyla birlikte önemli bir ihtiyaç haline gelmiştir. Boş zaman, bireyin çalışma dışı zamanda onu eğlendiren ve hoşla giden etkinliklerle ilgilenmesini içermektedir. Yani boş zaman kişinin hayatın içindeki rutin görevlerini yerine getirdikten sonra özgür iradesiyle seçebildiği çeşitli kazanımlar elde edebileceği zaman dilimidir (33).

3.2. Rekreasyon Kavramı

Rekreasyon kavramının da boş zaman kavramı gibi herkes tarafından kabul görmüş bir tanımı bulunmamaktadır. Rekreasyon gezme, görme, sağlık veya farklı birçok amaçlarla yapılan aktif veya pasif olarak katılabilinen aktivitelerin tamamıdır (24,34). Karaküçük'e göre; Rekreasyon, bireylerin boş zamanlarında dinlenme, gezi veya farklı hisler yaşamak gibi çeşitli amaçlarla, ev ortamında veya dışarda çeşitli boş zaman aktivitelerine katılımları ile ortaya çıkan bir kavram olarak tanımlamıştır (15). Ekici ve arkadaşlarına göre; Rekreasyon aktiviteleri, aktif, pasif, bireysel veya grup olarak katılım sağlanan, açık veya kapalı alanda, yaş farkı gözetmeksizin birçok farklı aktivitelerin bütünü oluşturmaktadır (35). Görüldüğü üzere rekreasyon oldukça geniş bir kullanım alanı oluşturmuş, rahatlatan ve eğlendiren aktivitelerin bütünüdür (36).

Türk Dil Kurumuna göre; Rekreasyon, 'İnsanların boş zamanlarında, eğlence ve spor amacı ile gönüllü olarak katıldıkları etkinlikler' diğer bir anlamı ise ' bir bölgeyi insanların eğlenme, dinlenme amacıyla kullanabilecek bir duruma getirme' anlamına gelmektedir (10). Aynı zamanda rekreasyon; Latince yenilenme, yeniden yaratılma veya yapılanma anlamına gelen 'recreatio' kelimesinden meydana gelmiştir. Türkçe anlamı yaygın bir biçimde boş zamanları değerlendirme anlamıyla

kullanılmaktadır. Bu anlam arkadaş gruplarının veya bireylerin boş zamanlarında gönüllü olarak yaptıkları haz verici ve rahatlatıcı etkinlikler anlamına gelmektedir (15).

Kraus'a göre; rekreasyonun tanımı, zorunlu günlük rutin faaliyetlerden sonra kişiyi yenilemek, dinlendirmek için yapılan gönüllü aktivitelerdir (37). Bucher ve Bucher'e göre; rekreasyon bireyin kendi benliğiyle örtüşen, yapmaktan haz duyduğu çeşitli aktivitelere katılarak yaşamın rutin sıkıntısından arınması ve başkalarıyla iletişime geçerek bir kişilik bulması olarak tanımlamıştır (38,39). Buna karşın Zorba rekreasyonu bireylerin sadece tatmin olması için değil toplumun motivasyonu içinde önemli olduğunu söylemiştir. Bu önem, bireylerin toplumun bir parçası olması ve rekreasyon etkinliklerinin toplumla yakın ilişkisi olduğundan kaynaklanmaktadır (40). Rekreasyon, yapay kurallar olmadan uygulanan, fiziksel aktivitelere dayalı eğlencedir. Kar amacı gütmeyen, bireyin çevreyle etkileşimini sağlayan ve onu yenileyen bir zaman geçirme metodudur. Rekreatif aktivitelerin güncel etkinlikleri temel olarak insanın doğayla daha fazla etkileşim halinde olmasına teşvik eder (41). İnsanlar rekreasyonu topluma sağladığı yararlarından dolayı sosyal bir araç olarak görmektedirler (42). Algılanan bu sosyal araç Torkdilsen tarafından 'Memnuniyet olgusunu; rekreasyon, boş zaman ve oyunun tam kalbindedir' şeklinde ifade etmiştir (43).

Rekreasyon kavramına daha geniş bir açıdan bakıldığında şu şekilde ifade edilebilir.

- Rekreasyon aktivitesi boş zamanın içinde uygulanır ve bir iş kolu değildir. Kar amacı güdülmez.

- Rekreasyon aktivitesinde kişi tamamen kendi isteği ile aktivitelere katılım sağlar.
- Rekreasyon aktiviteleri katılan bireyi eğlendiren aktivitelerden oluşur.
- Rekreasyon etkinlikleri hem topluma ve hem bireye yarar sağlar.
- Toplumsal değerlere bağlıdır.
- Bireyin yaşamsal faaliyetleri kadar önem taşımamaktadır (44).

Rekrasyon kavramının farklı tanımları Tablo1 de yıllara ve yazarlara göre gösterilmiştir.

Tablo 1. Rekreasyon Kavramının Yıllara Ve Yazarlara Göre Tanımları (45,48)

Yazar Ve Yıl	Tanım
Sağcan (1986)	Bireyin eğlence ve dinlenme ihtiyacını karşılamak için zorunlu ihtiyağlarının dışında kalan ve gönüllü olarak katılım sağladığı aktivitelerin tamamına rekreasyon denir.
Stebbins (2005)	Bireyin boş zamanlarında, hiçbir zorunluluk olmaksızın, kendi arzu ve İsteği ile katılıp yetenek ve becerilerini kullandığı aktivitelerdir.
Sevil, vd (2012)	Bireyi fiziksel olarak yenileyen, ruhsal bakımdan canlandıran, aynı zamanda ekonomik, fizyolojik ve kültürel imkânları ile boş zamanı değerlendirme eylemleri içeren faaliyetlerin tümüdür.

Rekreasyon kavramının tanımları yıllara ve yazarlara göre incelendiğinde farklılık gösterdiği görölmüştür. Tanımlara göre 1986 yılında sadece eğlence ve dinlenme ihtiyacı için katıldığı, 2005 yılında yetenek ve becerilerinde ortaya çıktığı gösterilmiştir. 2012 yılında ise bireyin kültürel, sosyal, fizyolojik özellikler gibi birçok özeliğine değinildiği söylenebilir.

Rekreasyonla ilgili yapılan bu tanımların kesişen yönlerine bakıldığında rekreasyon, bireylerin serbest zamanlarını özgür iradeleri ile birlikte, yalnız veya bir grup halinde, haz duyarak yapabildikleri ve bunun sonucunda dinlendikleri,

eğlendikleri, fiziklen ve ruhen rahatlayıp yenilendikleri etkinliklerin toplamı olarak tanımlanabilmektedir (49).

3.2.1 Rekreatyonun Sınıflandırılması

Rekreasyon kavramının çok fonksiyonlu olmasından dolayı kesin ve net bir sınıflandırma yapmak oldukça zordur (50). Rekreatyonun sınıflandırılmasındaki temel faktör bireylerin amaçları ve istekleridir (14). Robinson rekreasyonu teknolojik ve doğa temelli olarak iki gruba ayırmıştır (51). Uzun ve Altunkasa ise rekreasyonu fiziksel, sosyal, düşünceye dayalı ve çevreye dayalı rekreasyonel etkinlikler olarak dört ana kategori içinde incelemiştir (52). Ayrıca Karaküçük; rekreasyonu, amaçlarına, çeşitli ölçütlere ve fonksiyonel açıdan rekreasyon olmak üzere 3 grupta incelemiştir (15). Mclean, Hurd ve Rogers ise rekreasyonu kar amaçlı olarak ve kar amaçlı olmayan iki etkinlik kapsamında değerlendirmişlerdir ve kar amaçlı rekreasyonu ticari rekreasyon olarak yani insanların ücretli olarak içinde bulundukları etkinlikler olarak sınıflandırmışlardır (53). Pehlivanoğlu ise rekreasyonu, açık ve kapalı alan rekreasyonu olarak yani sürdürülen mekâna göre sınıflandırmıştır. Kapalı alan rekreasyonu ev veya aktivite için dizayn edilmiş bir mekânda gerçekleştirilirken, açık alan rekreasyonu bireylere daha özgür bir hareket alanı yaratan doğal ortamda veya açık alanda gerçekleştirilir (54).

Rekreatif etkinlikler, günümüzün en önemli sağlık sorunlarından olan hareketsizliğin önlenmesinde ve aynı zamanda her yaş grubundaki bireye fiziksel, zihinsel ve sosyal açıdan olumlu etkiler sağlamaktadır. Ayrıca ülkemiz için ekonomik ve turizm açısından da kayda değer olumlu sonuçlara neden olmaktadır. Rekreatyon faaliyetleri, sanayi devriminden sonra gelişme göstermiş ve turizm

rekreasyonu, terapötik rekreasyon, park rekreasyonu, kampüs rekreasyonu ve hastane rekreasyonu olmak üzere farklı alanlarda sınıflandırılmıştır (7).

Rekreasyonu bazı araştırmacılar yerel sınıflamaya göre ayırmışlardır. Bu sınıflamada rekreasyon aktiviteleri kentsel ve kırsal olarak ikiye ayrılmaktadır. Kentsel rekreasyon faaliyetleri kent merkezlerinde bulunan alanlar olarak tanımlanabilir. Bu rekreasyon sınıflamasına örnek olarak spor salonları, tiyatrolar veya sinemalar gösterilebilir. Kırsal rekreasyon aktiviteleri ise kent yaşamının dışında olmak isteyen bireylerin doğa ile yalnız kalabileceği yerlerde yapılan aktiviteler olarak tanımlanır (55,57).

3.2.1.1. Açık Alan Rekreasyonu

Açık alan rekreasyonu, doğa ile insan arasında bir ilişki oluşturan ve bireyin kendisine çeşitli yararlar sağlama doğrultusunda katılım sağladığı serbest zaman aktiviteleri olarak tanımlanabilir (58). Açık alan rekreasyonu aktivitelerinin ortaya çıkabilmesi için doğa merkezli ve açık alanda gerçekleştirilmesi gerekir. Fakat her açık alanda gerçekleştirilen etkinlik açık alan rekreasyonu olarak tanımlanmamaktadır. Örnek olarak bir futbol müsabakası açık alanda yapılmasına karşın bu aktiviteler rekabet içerdiğinden bir açık alan rekreasyonu olarak tanımlanamaz (7).

Açık alan rekreasyonuna ve doğa sporlarına artan ilginin ve duyulan gereksinimin en önemli nedeni sanayileşme ve şehirleşmedir (59). İnsanların açık alan etkinliklerine artan ilgisini karşılamak için çeşitli kamp, mesire ve tabiat parkları açılmaktadır (15). Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Orman Bakanlığının 2021 verisine göre Türkiye’de 250 Tabiat parkı, 45 Milli Park, 115 Tabiat Anıtı, 31 Tabiat Koruma Alanı bulunmaktadır (60).

Günümüzde artan iş yoğunluğu ve kapalı alanlar da fazla zaman geçirme zorunluluğu ve şehirleşme sorunlarından dolayı insan hayatı olumsuz etkilenmektedir. Şehirde yaşayan bireylerin günlük sıkıcı rutin işlerden uzaklaşmak ve bunlardan dolayı ortaya çıkan olumsuz etkilerden kaçınmak için açık alan rekreasyonu etkinliklerine yönelmeye başlamışlardır (61).

Açık alan rekreasyonu etkinlikleri, eğlence ve keyif nedeni olarak görülürken insanlar tarafından verilen çeşitli zararlar çevrenin önemli ölçüde olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır (24). Çünkü bu aktivitelerin gerçekleştiği yer olan doğada birçok insanın bulunması ve oraya seyahat etmesi hassas ekolojik dengeyi bozabilmektedir. Buna rağmen açık alan rekreasyonu için 6000 metrekarenin üzerinde hazırlanmış çeşitli milli parklar yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir (6). Evert; açık hava rekreasyonuna katılan bireylerin bıraktıkları çeşitli etkileri şu şekilde açıklamıştır (62).

- Etkilerin farklı boyutları vardır: Etkiler makro ve mikro düzeyde değişiklik göstermekle beraber hem etkinin büyüklüğü hem de kalıcılığı açısından değişiklik gösterebilir.
- Kullanım etkiyi oluşturmaktadır: Eğitim en iyi şekilde verilmesine rağmen, insanlar açık hava aktivitesi yapmak için kullandıkları alanları direkt veya dolaylı yoldan etkileyebilmektedirler. Direkt etki olarak katılımcıların çöp atması gibi sonuçlarının anında ortaya çıktığı durumlardır. Dolaylı etki ise insanların kamp alanı oluşturmak için vahşi yaşamdaki hayvanları yerinden etmesi örneği verilebilir.
- Kullanım etkileri zamana bağlıdır: Kullanımdan dolayı kaynaklanan etkilerin neredeyse tamamı kullanım başladığında başlar.

- Rekreatyonel aktivitelerin türleri: Aktivitenin türü kullanan kişi sayısı kadar önemlidir.

Bireyin çevresinde gerçekleşen olumsuz çevre olayları, bireyleri açık alan rekreasyonuna ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bununla beraber şehir içinde doğa ile iç içe olan bir rekreasyon alanının az bulunmasından dolayı veya var olanın azalmasından dolayı insanların daha uzak yerlerdeki rekreasyon alanlara yönelmelerini zorunlu hale getirmiştir. Sonuç olarak şehirleşen bireyler, sağlıklı ve monoton kent yaşamından uzaklaşmak için doğayla yeniden yakın ilişkiye girmekte ve doğal kaynaklardan yararlanmak içinde doğada gerçekleşen rekreasyon faaliyetlerine yönelmektedirler (63).

3.3. Rekreasyon Ve Çevre

Çevre, canlı bir varlığın yaşadığı ortam olarak tanımlanır. Ekolojik olarak çevre, canlı veya cansız her şeyi tanımlayan insanla yakın ilişkili olan bir terimdir (64). Erdoğan çevreyi insanın içinde hayatını devam ettirdiği, değiştirebildiği veya değiştiremediği her yer olarak tanımlanır. Bu mekânlar hava, su, yeryüzü, uzay gibi geniş bir şekilde düşünülmesi gerekmektedir. Yani çevre dünyayı ve dünyayı çevreleyen her yer olarak tanımlamıştır (65). Keleş ve Hamamcı'nın insan ve çevreyi ilişkilendirerek yapmış olduğu tanıma göre ise çevre ; “İnsan etkinliklerinde hemen ya da zamanla, direkt veya dolaylı bir şekilde etki edebilecek fiziksel, kimyasal, biyolojik ve toplumsal etkenlerin belirli bir zamandaki toplamıdır” (66). Genel bir tanım olarak çevre fiziksel ve toplumsal olarak iki kısımda incelenebilir. Fiziksel çevre, insanın içinde bulunduğu ve yaşamını sürdürdüğü ortamken, toplumsal çevre bireyin toplumsal, ekonomik ve siyasal ilişkilerini de kapsamaktadır. Türk Dil

Kurumuna göre çevre ‘kişinin içinde bulunduğu toplumu oluşturan ortam’ olarak tanımlamıştır (10).

Birey yaşamını sürdürebilmesi için doğadan yararlanması normal bir olayken, bu yararlanma doğayı düşünmeden sadece bireyin çıkarları doğrultusunda olduğunda, belli bir zaman sonra çözümü zor veya imkânsız olan sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir. Ortaya çıkan sonuçlar, başta insanlık olmak üzere bütün canlılara önemli ölçüde zarar verebilmektedir (67). İnsan nüfusunun hızla artması, kullanılan kimyasal ilaçlar, sanayi faaliyetleri gibi etmenler çevre üstünde çok baskı yaratmakta, insan ve bütün canlıların geleceklerini tehdit etmektedir (68).

Ortaya çıkan ekolojik sorunların görüşülmesi ve bu sorunlarla başa çıkmak için Birleşmiş Milletler Örgütü 1972 yılında Çevre Konferansı düzenleyerek ‘ Tek bir dünya var’ sloganıyla çevre sorunlarının evrensel olduğunu duyurmuştur. Dünyada çevre sorunlarının vurgulayan ve gündeme getiren çeşitli topluluklar, örgütler bulunmaktadır (69). Aynı zamanda ülkemizde de 11/8/1983 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan çevre kanunu ‘Herkes, çevrenin korunması ve kirliliğin önlenmesi ile görevli olup bu konuda alınacak tedbirlere ve belirlenen esaslara uymakla yükümlüdürler’ olarak kanun çerçevesinde tanımlanmış ve çevre bilincini topluma yerleştirmeyi amaçlamıştır (70).

Çevreyle ilgili birçok eğitim, konferans verilse de veya toplumda çevre bilinci oluşturmak için çeşitli kanunlar çıkarılsa da doğanın içinde yapılan rekreasyonel faaliyetler artarak devam etmektedir. Evert insanlar tarafından doğaya verilen olumsuz etkileri Tablo 2. deki şekilde örneklendirmiştir.

Tablo 2. Rekreatif Faaliyetleri Doğaya Zararları (62)

Habitat'ın Değiştirilmesi	• Oyun parklarının inşa edilmesi • Hayvan yuvalarının yok edilmesi • Su ve toprağın kimyasının değişmesi
Habitat'ın Rahatsız Edilmesi	• Yaban hayatına yararsız şekilde besleme yapılması • Fotoğraf çekme • Otomobil ve bisiklet kullanımı • İnsanların doğada varlığı
Kirlilik	• Plastik, yağ/petrol ürünlerinin kalıntıları • Yabancı materyaller
Hasat	• Kötü avlanma • Fazla toplama/koparma

Sportif rekreasyon alanlarında asıl amaç, insan sağlığına katkı sağlama, sosyal hayatı geliştirme ve iyileştirme olsa da, bu alanların doğa üzerinde yaptığı baskı zamanla büyümekte ve geri döndürülemez sonuçlara yol açmaktadır (8).

Doğada yapılan sportif rekreasyonel aktiviteler direkt olarak eko-sistemi yani çevreyi etkilemektedir. Bu tür etkinlikler sonunda istenen şey, sporcuların veya katılımcıların doğadan olabildiğince faydalanması aynı zamanda da doğayı korumak ve ona bir zarar gelmesini önlemektir. Doğada yapılacak olan rekreatif etkinlikler yapılmadan önce planlanması ve uyulması gereken bazı kuralları vardır. Bunlar; etkinlik yapılacak yer önceden ziyaret edilmeli, olabilecek hava değişimleri, tehlikeli durumlarda düşünülmelidir. Etkinlik planlanan sürede bitirilmeli ve uzatılmamalıdır. Etkinlik sırasında ve sonrasında ortaya çıkan atıklar en aza indirilmelidir. Aynı zamanda doğada yapılacak bir etkinliğe tavsiye edilen katılım sayısı sekiz kişi olmalıdır. Hayvanlardan uzak durulmalı, izlenmemeli, dokunulmamalı ve beslenmemelidir. Çeşitli doğa sporları yüzünden (binicilik, araba kullanımı, yürüyüş vb.) ortaya çıkan erozyondan dolayı bitkilere ve toprağa zarar vermektен kaçınılmalıdır. Kültürel, tarihi yapılara dokunulmamalı böylece onlarda korunmalıdır. Taşlar, bitkiler ve diğer doğal materyaller bulunduğu gibi bırakılmalı,

çeşitli deterjan ve sabun gibi kimyasallar ile sular kirletilmemelidir. Eğer kamp vb. yapılacaksa düz ve dayanıklı bir yer seçilmeli yeşermiş veya yeşerecek bitkilerin, çimlerin üzerine kurulmamalıdır. Eğer tuvalet yoksa katı atıklar su alanlarından en az yüz metre uzakta ve 15cm derinliğe gömülmelidir. Açık ateş kullanımı olacaksa ateş çukurunda yakılmalı, ateş küçük tutulmalı ve bitkilerden uzak tutulmalıdır (71,8) . Yapılması gereken bu basit önlemler insan ve doğa arasındaki ilişkiyi güçlendirebilir ve sürdürülebilir bir yaşam sağlayabileceğini söyleyebiliriz.

Sürdürülebilir yaşam ile ortaya çıkan bir kavramda ‘ekolojik ayak izi’dir. Tükettiğimiz her maddenin bir atığı oluşmakla beraber ürettiğimiz ve tükettiğimiz bütün maddeler için belirli bir toprak ve su ya ihtiyaç duymaktayız. Yani insanların ürettiği ve tükettikleri maddeler sonucunda ortaya çıkan atıkların absorbe edilebileceği alanların (ormanlık alan, sulanabilir arazi) tamamı olarak tanımlanabilir (72,73). Ekolojik ayak izi = Tüketim x Üretim x Nüfus olarak hesaplanır. Tüketim değişkeni tüketilen etin kilogramı, tüketilen suyun miktarı, kullanılan elektrik miktarı gibi değişkenleri kapsamaktadır. Üretim değişkeni ise tüketimin sürdürülebilir olarak karşılanması için gereken biyolojik alanlardır. Yani mevcut tarım alanları, otlaklar, ormanlar, denizler ve yapılaşmış alanları kapsamaktadır. Nüfus ise mevcut alanda doğal kaynakları tüketen insan miktarını ifade etmektedir (74).

Ekolojik ayak izi kha ile ifade edilmektedir (74). Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF) tarafından yayınlanan ‘ Yaşayan Gezegen Raporu’na göre kişi başı ekolojik ayak izi 2.7kha iken, dünyanın mevcut biyolojik kapasitesi 1.8khadır. Yani 2010 senesindeki bu verilere göre insan faaliyetleri tüketimi 0.33 oranında düşerse dünya kaynaklarının insanlığa yeteceğini söyleyebiliriz (75). Türkiye’de kişi başına düşen ekolojik ayak izi sıralamasında 154 ülke arasında 63. Sırada yer almaktadır.

2014 yılında Küresel Ayak İzi Ağı (GFN) yayınladığı raporda insanlığın ekolojik ayak izi 1.7 Dünya değerinde olduğunu belirtmektedir. Yani doğanın kendisini yenileyebilmesi için insanlığın tüketiminden 1.7 kat daha hızlı olması gerekiyordu (76).

Doğanın içinde yapılan rekreasyonel aktivitelerin ortaya çıkardığı sonuçlar oldukça ciddi olabilmektedir. Bu bağlamda doğaya ve ekosisteme uygun yani doğa merkezci görüşü benimseyen ekorekreasyon kavramını ortaya çıkarmaktadır (2).

3.3.1. Ekorekreasyon

Bireylerin doğayla olan ilişkileri artması ve doğanın, insanlığın geleceğine büyük oranda etkili olacağı bilinmesi, ‘çevre’, ‘doğal yaşam’, ‘ekoloji’ gibi kavramlara olan ilginin artmasına sebep olmuştur. Bununla beraber artan ilgi sayesinde doğanın yaşamın her yerinde, örneğin; iş ve iş dışı boş zamanlarda ki aktivitelere de önemli bir ölçüde etkisini göstermeye başlamıştır. Ekolojik kent, ekolojik araba, ekolojik yapı, ekolojik enerji gibi kavramlar da bu ilgi ile önemli bir ölçüde kullanılmaya başlanmıştır. Bu anlamda bir eylem veya faaliyet ekolojik temelli olduğunda kelimenin başına ekolojinin kısaltması olan ‘eko’ ifadesi yaygın bir biçimde kullanılmaya başlanmıştır (2).

Ekorekreasyon kavramını ilk kez Türkiye’de kullanarak literatüre kazandıran Karaküçük ve Akgül’e göre ekorekreasyon kavramı, çevre dostu boş zaman aktivitelerinin tamamı olarak nitelendirilirken aynı zamanda rekreasyonel etkinliklerin ekolojik kurallar çerçevesinde, ekosistemin içinde ve gerekli önemler alınarak gerçekleştirilen aktiviteler olarak nitelendirilir. Diğer bir tanıma göre Ekorekreasyon, boş zaman aktivitelerinin doğal kaynaklara zarar vermeden, yok etmeden, değiştirmeden bir sorumluluk içinde kullanılarak gerçekleştirilmesidir.

Aynı zamanda bir boş zaman planlama ve uygulama politikası olarak nitelendirilir (77).

Ekorekreasyon aynı zamanda yeşil rekreasyon ya da açık alan rekreasyonu olarak ta isimlendirilebilir. Ekorekreasyon aktiviteleri çevre uygulamaları, sürdürülebilirlik ve insan etkilerini minimuma indirmek için gerekli tedbirleri almaktadır. Çünkü ekorekreasyona artan ilgi bu etkinliklerin gerçekleştirildiği mekânlar üzerinde baskı oluşturmakta ve doğayı tehdit etmektedir. Aynı zamanda gelecek nesillere doğanın aktarımı sağlıklı olabilmesi için yürütülecek çevre uygulamaları da oldukça önemlidir (2).

Ekorekreasyon aktivitelerinde, doğa merkezci çevre uygulamalarının hayata geçirilmesi ve bu bakışın gözetilmesi temel ilkedir. Doğa merkezci bakış açısı, yani doğanın insana yarar sağladığı sürece önemlidir görüşünün tersi olan ‘doğanın kendisi önemlidir ve bu yüzden korunmalıdır’ olarak açıklanır.

Doğal çevre rekreasyonu, içerisinde macera bulunduran yürüyüşler, kamp etkinlikleri, çeşitli su sporları, hava sporları gibi doğada yapılan etkinliklere katılan bireylerin doğayla iletişimini güçlendirmek ve onunla etkileşime girmesini sağlamaktadır (78).

Ekorekreasyon literatürde ‘outdoor recreation’ olarakta bilinmekle beraber ekorekreasyonel etkinlik çeşitleri dağcılık, bisiklet, yelken, kürek, dalgıçlık, paraşüt, oryantring gibi doğal alanların kullanımı ile gerçekleştirilen aktivitelere ek olarak ekosistem inceleme, yaban hayatı izleme, doğayı anlama çalışmaları gibi amacı doğanın kendisi olan etkinlikler olarak örnekler verilebilir (2).

Günümüzde kentleşmenin ve ulaşım imkânlarının artması sonucunda, doğada yapılan sporlara talep oldukça artmış ve aynı zamanda artan bu talep doğada yapılan

sporların çeşitliliğinde önemli rol oynamıştır. Suni kentsel ortamlardan uzaklaşmak isteyen kent insanı, şehrin içinde mevcut bulunan rekreasyon ve spor alanlarından uzaklaşarak şehir dışındaki doğal alanları tercih etmeye başlamışlardır. Ormanlık ve dağlık alanlar artan bu ilgiyle karşılaşan ilk yerlerdir ve bu yüzden bu alanlarda gerçekleştirilen doğa sporları için yapılan etkinlik alanları ve tesisleri için sürdürülebilirlik yaklaşımı dikkate alınmalıdır (79).

Ekorekreasyona genel bir tanım yapmak gerekirse, 'Ekorekreasyon, boş zamanın rekreasyon olarak isimlendirilen bütün etkinlikleri ile politika ve uygulamalarının 'çevre koruma' ve 'sürdürülebilirlik' hassasiyetiyle yaşama geçirilmesidir' (2).

Ekorekreasyon aktivite çeşitlerini iki farklı grupta inceleyebiliriz. Bunlardan birisi doğanın yapılan etkinlikte araç olarak kullanıldığı gruptur. Örnek olarak bir oryantiring sporcusu doğanın içine yerleştirilmiş çeşitli hedefleri bulmakla görevlidir ve bu sporcunun asıl önceliği yaptığı aktivitedir. Diğer bir grup ise, aktivitelerin asıl kaynağı doğanın kendisi olmasıdır. Yani doğayla ilgili olan aktivitelerin bütünüdür. Bunlara doğanın içinde araştırma, gözlem yapmak veya doğanın sakinliğini dinlemek, doğayı koruma ve geliştirme çalışmalarına katılmak gibi örnekler verilebilir. Bu faaliyetleri gerçekleştirmek için doğada çadırlı, çadırsız veya gözlem evleri kurularak gerçekleştirilebilir (2).

Ekorekreasyon aktivitelerine katılan, çevre duyarlılığı ve sorumluluğunu düşünce merkezine koyarak aktivitelere katılan bireylere 'ekorekreasyonist' denir. Ekorekreasyonistler 'doğa merkezci' ve 'ekolojik hassasiyetli' olan rekreasyon katılımcıdır (2).

3.3.1.1. Ekorekreasyon Politikaları Ve Örnekleri

Ekorekreasyon politikaları, öncelikli olarak açık alan rekreasyonunun gerçekleştirileceği alanlarda olmak üzere, her mekânda oluşturulacak olan alanlarda yer seçiminin, kullanılacak malzemelerin ve enerji türünün eko mimariye ve çevre kurallarına uygun olması gerekliliğini amaçlar (2).

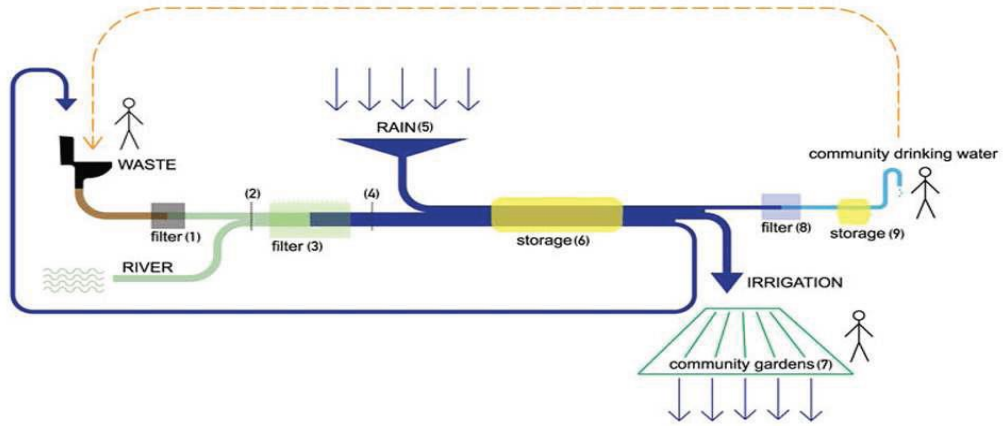
Adam Rybka and Magdalena Szpytma yapmış olduğu çalışmada sağlanan düşük bütçeye rağmen ekolojik açıdan ufuk açıcı projeleri incelemişlerdir. Gösterilen örnekler, kent alanlarını tasarlarken yaratıcı bir şekilde çevreye de özen gösterebileceğini kanıtlamaktadır (80).

Çalışmada örnek gösterilen ilk proje 2010 yılında Marjetica Potrc ve bir mimarlar ekibi olan Ooze Architects tarafından tasarlanmış ve gerçekleştirilmiştir.

Şekil 2. Sular Arasında: Emscher Halk Bahçesi (81)

400 metrekarelik bir alanda yapılan proje Almanya'da bulunun en kirli nehrinin kenarında yer almaktadır. Proje öncesinde terk edilmiş bir arazi olan bölge proje sonrasında parkta bulunan bisikletçilere, yürüyüşçülere bir etkinlik alanı sağlamaktadır.

Şekil 3. Su Arıtma Süreci(81)

Şekil 3.'de gösterilen su arıtma sürecinde de görüldüğü üzere kirli nehir suyundan çekilen kirli su filtrelerden geçirilerek yağmur suyu toplayıcısı aracılığıyla yağmur suyuyla buluştuktan sonra depolama alanında saklanır. Depolama alanı aynı zamanda içi suyla dolu küçük minderler olarak kullanılabilir olarak tasarlanmıştır. Burada saklanan su filtreden geçirilmeden bahçeyi sulamada veya bir filtreden daha geçirilip içme suyu olarak kullanılır.

Çalışmada bahsedilen bir diğer örnek ise Jakup Szczesny ve ekip üyesi olduğu 'Centrala' dizayn ekibi tarafından projelendirilmiştir. Bu proje insan sağlığını, çevreyi ve nehir suyunun arıtılması gibi önemli amaçları içinde bulundurmaktadır.

Şekil 4. Yüzen Ada Projesi(80)

Şekil 4’de görülen yüzen ada projesinin içine üç koşu bandı, üç bisiklet ve üç kürek çekme gibi egzersiz aletleri yerleştirilmiştir. Burada yapılan egzersizler kinetik enerjiye dönüşerek pompalar aracılığı ile filtrelerden geçirilerek nehir suyu temizleniyor ve içme suyu olarak kullanılabilirdi. Ayrıca bu sistem yağmur suyunu da toplayabilirdi. Ekip çalışmasının bir sonucu olan içme suyu ve nehrin temizlenmesi şehrin içinde bulunan herkesin doğal çevrenin kalitesini arttırmak için hep birlikte bir şeyler yapabileceğini kanıtladı (80). Bu sonuç ekorekreasyonun en önemli amaçlarından birini gerçekleştirebildiği söylenebilir.

Londra’dan ekorekreasyon politikalarına uygun farklı bir örnek ise çevre dostu spor salonu olan ‘BioFit’ örnek verilebilir. Bu spor salonu tamamen doğal ürünler ile tasarlanarak 2017 de Dünyanın ilk organik spor salonu niteliğini kazanmıştır. İçinde bulundurduğu tüm ekipmanlar bilindik spor salonları haricinde kereste ve kalas gibi ürünlerden elde edilmiştir. Ayrıca bu spor salonun neredeyse her ekipmanı geri dönüşüme uygun olarak dizayn edilmiştir (82).

Rekreasyonel alanların kullanımı, çevre kirliliği ve doğa üzerinde oluşturduğu baskı gibi bir çok kötü etkileri ortaya çıkarmıştır. Bundan dolayı literatürde doğada yapılan rekreatif etkinliklerle ilgili çalışmaların artması önem kazanmaktadır. Böylece ekorekreasyon kavramı çevre ve rekreasyon olgusunu ilişkilendirmede önemli bir rol oynamaktadır (77).

Her ne kadar ekorekreasyonel aktivitelere istek artsa da ve bu bağlamda ekorekreasyon politikaları uygulanmaya çalışılsa da bu konuda bireylerin tutumları önemli bir olgudur. Bu durumda tutum kavramını açıklama gereği ortaya çıkmıştır.

3.4. Tutum

Tutum, bireyin bir olay karşında göstermesi beklendiği bir davranış olarak tanımlanır. Herhangi bir durum, olgu, iyi ve kötü durumlar tutumun içinde bulunabilir (83). İpek ve Bayraktar tutumu benzer şekilde, kişinin, bir nesneye veya herhangi bir duruma karşı iyi veya kötü olarak ortaya çıkardığı tavır olarak ifade etmişlerdir (84). Başer ise tutum kavramını ' bireyi belli insanlar, nesneler, semboller, durumlar karşısında belli davranışlar göstermeye iten öğrenilmiş eğilimleri'' olarak tanımlamaktadır (85).

Tutum en olumlu ve en olumsuz şeklinde çeşitli derecelerde değerlendirilebilir. Olumsuz tutumlar; bir nesne ya da bir fikir konusunda olumsuz fikre sahip olma, onu sevmeme, ona karşı bir harekette bulunma olarak tanımlanabilir. Diğer bir taraftan olumlu tutum ise bir nesneyi veya fikri sevmeye veya benimse olarak ifade edilebilir (85).

Tanımlardan da anlaşılabilirdi üzere tutum çoğu zaman davranışa yansıdığı zaman gözlemlenebilmektedir. Bu bir kişi veya nesne olmakla beraber bir olgu, sevinç veya hüzn gibi soyut durumlar olarakta gözlemlenebilmektedir. Örnek olarak

bir birey sizde olumsuz veya olumlu duygular hissettirebilir. Sizde olumlu bir duygu oluşturan birey aynı zamanda olumlu bir tutumda oluşturur. Tam tersi olarak olumsuz bir duygu oluşturan birey sizde olumsuz bir tutum oluşturur (83).

İlk tutum ölçme tekniklerinden biri Bogardus'un "Toplumsal Uzaklık Ölçeği"dir. Diğer bir tekniğe örnek ise Thurstone'un "Eşit Görünümlü Aralıklar" tekniğidir. Bunlardan daha yeni ve daha çok kullanılanlardan biri Likert'in "Dereceleme Toplamlarıyla Ölçekleme" bir diğeri ise Guttman'ın "Yığışımli Ölçekleme" tekniğidir. Likert'in "Dereceleme Toplamlarıyla Ölçekleme" modeli diğerlerine göre daha kullanışlıdır ve bundan dolayı daha fazla kullanıldığı söylenebilir. Bu yöntemde her zaman öznellik vardır. Bireyi en iyi tanıyan yine kendisi olduğu varsayımına dayanan bu teknikte, kendisi hakkında bütün bilgileri eksiksiz ve tarafsızca vermesi beklenir. Bu durumun her zaman güvenilir ve olanaklı olduğu söylenemez. Buna önlem olarakta kişinin kimlik bilgilerini gizlemek, ölçek hakkında gerekli açıklamayı yapmak ve yeterli süreyi vermek gerekmektedir. Likert tarafından geliştirilen bu teknikte çok olumlu veya çok olumsuz ifadeler yer alır. Katılımcılar her ifade için "Tamamen Katılıyorum", "Katılıyorum", "Kararsızım", "Katılmıyorum", "Tamamen Katılmıyorum" gibi tepkilerde bulunurlar. Böylece her katılımcı ifade hakkında olumlu veya olumsuz düşüncesinin derecesini bildirmiş olur (86,87).

Tutumlar uzun vadeli duygu, inanç ve davranış eğilimleridir. Ortaya çıkan bu eğilimler çeşitli insanları, grupları, fikirleri ve nesneleri, konu alır. Tutum temelinde şu iki önemli özellik vardır:

- Tutumlar uzun ölçekli olabilir
- Bireylerin anlık veya geçici eğilimleri tutum olarak ifade edilmez.

Gösterilen eğilimleri tutum olarak tanımlanabilmesi için, eğilimin uzun süreli devam ediyor olması gerekir. Aynı zamanda bu eğilimin çeşitli boyutları olması gerekir (88-89).

Ajzen'e göre tutumun 3 temel ögesi bulunmaktadır, bunlar;

- Bilişsel (Zihinsel)
- Duyuşsal (Duygusal)
- Davranışsal (90).

3.4.1. Tutumu Oluşturan Öğeler

Tutumun öğelerini bilişsel (zihinsel), duygusal ve davranışsal olarak üç başlıkta incelenir. Kişi bir konuyu sevmesi gerektiğini düşünüyorsa buna bilişsel öge, o konuyu severse duygusal öge, sevdiğini sözleriyle veya davranışlarıyla ortaya koyarsa davranışsal öge olarak ifade edilir (91). Yani tutumlar sadece davranış eğilimi veya duygu değil, bilişsel, duygusal ve davranışsal eğilimlerin bütünleşmesinden ortaya çıkmaktadır (83).

Tablo 3. Tutumun Öğeleri (92)

Öğeler	Önemli Kavramlar	Tutum
Bilişsel	Farkındalık/İnanç/Bilgi	'Portakalda birçok vitamin vardır'
Duygusal	Hoşlanma/Sevgi	'Portakalın tadına bayılırım'
Davranışsal	Eylem/Deneme	'Her sabah bir portakal yerim''

3.4.2.1. Bilişsel (Zihinsel) Öge

Bireyin mevcut tutuma yönelik inançları, bilgileri ve fikirlerinin toplamı ile bilişsel öge karşımıza çıkmaktadır. Bir nesne hakkındaki bilgi, fikir ve inançlar ilerdeki davranışları etkilemektedir. Bundan dolayı tutumu etkileyen ilk basamak olarak ifade edilebilmektedir. Bilişsel öğede bilgiler kalıcı ve gerçekte bir bütün

halindedir. Eğer bilgiler farklılaşırsa tutumda aynı zamanda değışme uğrayacaktır (93).

Bir nesneye karşı olumlu yönde gelişen tutumlar, o nesneyi sevmeye, takdir etmeye veya destekleme gibi davranışları ortaya çıkarmaktadır. Tersine ise olumsuz tutumlar olumsuz davranışlara yol açmaktadır. Örneğin öğrenciler derslere, konulara, öğretmenlere çeşitli tutumlar içerisinde olabilirler. Özellikle derslere karşı oluşmuş tutumlar, öğrencinin dersi sevmesine ve başarısına etki edebilir (94).

3.4.2.2. Duygusal Öge

Tutumun Duygusal (Duyuşsal) ögesi, bireyin davranışındaki tutumunun duygu durumunu ifade eder. Başka bir ifade ile duygusal öge, konu olan nesneyi sevmeye, kabul etmeye, veya kabul etmeme durumuna yol açan ögedir. Ayrıca bir tutuma karşı duygusal tepki o konudaki inançlardan etkilendiği aynı zamanda kişinin inancını da etkilediği söylenmektedir (95,96).

Duygusal öge herhangi bir şeye karşı hoşlanma, sevmeye gibi duygulu tarafı fazla olan tepkileri ifade etmektedir. Duygusal yönü fazla olan bu durumlarda tutumların değışme sıklığı daha düşüktür. Kişinin herhangi bir şeyi iyi veya kötü olarak değerlendirmesi, kişinin o şeye karşı duygularına bağlıdır (93).

3.4.2.3. Davranışsal Öge

Davranışsal öge, tutumun ortaya çıktığını kanıtlayan, gözlemleyebildiğimiz bir süreçtir. Ortaya çıkan herhangi bir davranış olmadan tutumun gerçekleştiğinden ve hangi yöne ortaya çıktığından söz etmek doğru değildir. Bireyin söz veya davranışla bir tavır ortaya çıkardığı tutumun davranış ögesini göstermektedir (97, 98).

Janis ve Kelly davranışsal ögeyi, bireyin bir nesneye doğru yönelimi ve tepki gösterme eğilimi olarak tanımlamışlardır. Bu yönelim, bireyin ne yapmak istediği ve ne yapacağını ölçerek veya tahmin ederek yapılabilir. Davranışsal ögenin temel olarak dört davranış kategorisi vardır (99,100).

- Pozitif Yaklaşım
- Negatif Yaklaşım
- Negatiften Uzak Durma
- Pozitiflikten Uzak Durma

Günümüzde doğa temelli rekreatif etkinliklere olan ilginin artması çeşitli çevre sorunlarına neden olmaktadır. Araştırmamızda, gelişmekte olan rekreasyon alanına ve asıl olarak doğa ile iç içe olan rekreatif anlayışın yani ekorekreasyona dikkat çekerek bu alana literatüre katkı sağlamak ve bu konuda insanlara farkındalık oluşturmak, aynı zamanda doğanın her daim içinde olan Malatya, Elazığ, Tunceli, Bingöl-TRB1 (TRB1) bölgesinde bulunan doğa sporcularının Ekorekreasyonel tutumlarını ölçmeyi amaçlamıştır.

Araştırmamızda doğa sporcularının; “şehir, yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, doğa sporuyla ilgilenme yılı, hangi doğa sporuyla ilgilenildiği, haftalık spor yapma süresi, aileniz doğa sporuyla ilgilenme durumu” gibi değişkenler açısından test edilmesi araştırmayı destekler nitelikte planlanmıştır.

Araştırmamızın hipotezleri; “şehir, yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, doğa sporuyla ilgilenme yılı, hangi doğa sporuyla ilgilenildiği, haftalık spor yapma süresi, aileniz doğa sporuyla ilgilenme durumu?” gibi değişkenler açısından test edilmiştir.

Doğa sporcularının;

- Ekorekreasyona yönelik tutum cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterir.
- Ekorekreasyona yönelik tutum yaş değişkenine göre farklılık gösterir.
- Spor yaşı ile ekorekreasyon tutumu arasında ilişki vardır.
- Ailede doğa sporcusu olma durumu ekorekreasyonel tutumu artırır.

Eğitim durumuna göre ekorekreasyonel tutum ilişkilidir.

Araştırmadaki ölçüm araçları, araştırmanın amaçlarını gerçekleştirebilecek kapasitededir.

Tüm denekler anket önermelerine objektif ve tam olarak cevap vereceklerdir.

4. GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın amacı, araştırma yöntemi, evren ve örnekleme, kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin analizlerine yer verilmiştir.

4.1. Araştırma Yöntemi

Doğa sporlarıyla ilgilenen bireylerin ekorekreasyona yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

4.2. Araştırmanın Evren Ve Örnekleme

Araştırmamızda kullanacağımız evren bölgemiz TRB1 bölgesi, Türkiye’de 26 adet bulunan Bölgesel Kalkınma Ajanslarından birisidir. Bölgesel kalkınma ajanslarının kuruluş amacı, kamu kesimi, özel kesim ve STK arasındaki iş birliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamaktır. Aynı zamanda yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle ulusal kalkınma plân ve programlarında öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak ve böylece bölge içi gelişmişlik farkını azaltmaktır (101).

Bu araştırmanın evrenini TRB1 (Malatya, Elazığ, Tunceli, Bingöl) çeşitli doğa sporları kulüpleri, doğa sporları dernekleri ve topluluklara üye olan (n=742) kişi oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise, yapılan güç analizi sonuçlarına göre ve dört il de aynı doğa sporlarıyla aktif olarak ilgilenilen branşlardan (n=243) kişi doğa sporcuları belirlenmiştir.

4.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak; Durhan tarafından geliştirilen, “Ekorekreasyonel Tutum Ölçeği” ve tarafımızca hazırlanan 9 soruluk kişisel bilgi formu (Şehir, Yaş, Cinsiyet, Medeni Durum, Eğitim Durumu, Doğa Sporuyla Uğraşma Yılı, Hangi Doğa Sporuyla Uğraşıldığı, Haftalık Spor Yapma Süresi, Aileniz Doğa Sporuyla İlgileniyor Mu?) kullanılmıştır.

4.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan doğa sporcularının şehir Şehir, Yaş, Cinsiyet, Medeni Durum, Eğitim Durumu, Doğa Sporuyla Uğraşma Yılı, Hangi Doğa Sporuyla Uğraşıldığı, Haftalık Spor Yapma Süresi, Ailedeki doğa sporcusu olma durumu gibi tarafımızca hazırlanan ve 9 sorudan oluşmaktadır.

4.3.2. Ekorekreasyonel Tutum Ölçeği:

Araştırmada veri toplama aracı olarak Durhan (77) tarafından geliştirilen Ekorekreasyonel Tutum Ölçeği, 31 madde ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; bireysel, toplumsal, davranış, antipati, çevresel duyarlılık ve doğayla iletişim olarak belirtilmektedir. Durhan (77) çalışmasındaki alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları; bireysel alt boyutta .87 ,toplumsal alt boyutta .88 ,davranış alt boyutunda .78 ,antipati alt boyutunda .84 ,çevresel duyarlılık alt boyutunda .77 ve doğayla iletişim alt boyutunda .70 olduğu görülmüştür. Güvenirlik katsayısı incelendiğinde .91 olduğu görülmüştür. Çalışmamızda ortaya çıkan güvenirlik katsayısı ise .92 olduğu görülmüştür. Özdamar’ın belirttiği gibi bu değerin mükemmel seviyede güvenilir olduğu söylenebilir (77, 102).

4.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanabilmesi için TRB1 bölgesinde aktif olarak faaliyet gösteren çeşitli doğa sporları kulüpleri, dernekleri ve topluluklarıyla illerde bulunan Gençlik Spor İl Müdürlüklerinden gerekli bilgiler alınmış ve iletişime geçilmiştir. İletişime geçilebilen (kulüp, dernek, topluluk) yetkililerinden gerekli bilgiler alınmıştır. Dört il de aynı doğa sporlarıyla aktif olarak ilgilenilen branşlardaki yetkililere ölçekler, bütün dünyayı etkileyen Covid-19 pandemisi nedeniyle çevrimiçi olarak (Google Formlar) iletilmiş ve uygulanmıştır.

4.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi öncesinde katılımcılardan elde edilen veriler kontrol edilmiş hatalı veya eksik veriler istatistiksel analize katılmamıştır.

Ekorekreasyonel Tutum Ölçeğinden elde edilen veriler SPSS 23.0 paket programı kullanılmıştır. Öncelikle katılımcıların kişisel bilgilerine ilişkin frekans analizi, yüzde, ortalama değerler, standart sapma değerleri belirlenmiştir. Verilerin normal dağılımını ölçmek için Skewness ve Kurtosis değerleri +1,5 -1,5 değerleri göz önünde bulundurulmuştur (103). Çalışma bu normallik değerlerini sağladığından dolayı parametrik testler olan ve ikili değişkenlerde ki farklılığı saptamak için T-testi, iki değişkenden daha fazla değişkene sahip olan verilerdeki farklılığı saptamak için ANOVA testi kullanılmıştır. Analiz sonucunda gruplar arası farklılıkların belirlenmesinde anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir Yapılan analizler sonucunda ki değişkenler tablolar ile gösterilmiştir.

5. BULGULAR

Bulgular başlığı altında çalışmamıza katılan bireylerin çeşitli demografik bilgilerinin (şehir, cinsiyet, yaş, eğitim, medeni durum, spor dalları, spor yılları, haftalık spor yapma saatleri ve ailelerindeki doğa sporcusu olma durumu) dağılımları gösterilirken, devamında demografik bilgiler ışığında toplam ölçek puanları ve ölçek alt boyutlarına göre çeşitli istatistiksel bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3. Doğa Sporcularının Yaşadıkları Şehir Değişkeni Dağılım Değerleri

		N	%
Şehir	Malatya	72	29,6
	Elazığ	66	27,2
	Tunceli	57	23,5
	Bingöl	48	19,8
	Toplam	243	100,0

Tabloda görüldüğü üzere, araştırmaya katılan bireylerin 72 kişi (%29,6) Malatya ilinde, 66 kişi (%27,2) Elazığ ilinde, 57 kişi (%23,5) Tunceli ilinde ve 48 kişi (%19,8) ise Bingöl ilinde bulunmaktadır.

Tablo 4. Doğa Sporcularının Cinsiyet Değişkeni Dağılımı Değerleri

		N	%
Cinsiyet	Erkek	146	60,1
	Kadın	97	39,9
	Toplam	243	100,0

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre yüzde-frekans dağılımları incelendiğinde çalışmayı 146 kişi (%60,1) ile erkekler, 97 kişi (%39,9) ile kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo 5. Doğa Sporcularının Yaş Değişkeni Dağılımı Değerleri.

		N	%
Yaş	15-25 yaş	45	18,5
	25-35	86	35,4
	35-45 yaş	72	29,6
	45 ve üstü	40	16,5
	Toplam	243	100,0

Katılımcıların yaş değişkenine göre yüzde- frekans dağılımları incelendiğinde, 15-25 yaş arasında 45 kişi (%18,5), 25-35 yaş arasında 86 kişi (%35,4), 35-45 yaş arasında 72 kişi (%29,6) 45 ve üstü yaş arasında 40 kişi (%16,5) olduğu görülmüştür.

Tablo 6. Doğa Sporcularının Eğitim Değişkeni Dağılımı Değerleri

		N	%
Eğitim Durumu	Ortaokul - Lise	49	20,2
	Ön lisans - Lisans	128	52,7
	Yüksek Lisans - Doktora	66	27,2
	Toplam	243	100,0

Tablo 6 incelendiğinde Ortaokul ve Lise seviyesinde olan katılımcılar 49 kişi (%20,2) , Önlisans ve Lisans seviyesinde olanlar 128 kişi (%52,7) ve yüksek lisans ve doktora seviyesinde olan 66 kişi (%27,2) olduğu görülmüştür.

Tablo 7. Doğa Sporcularının Medeni Durum Değişkeni Dağılım Değerleri.

		N	%
Medeni Durum	Evli	142	58,4
	Bekar	101	41,6
	Toplam	243	100,0

Tablo 7 incelendiğinde katılımcılardan 142 kişi (%58,4) evli, 101 kişi (%41,6) olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Doğa Sporcularının İlgilendikleri Spor Branşlarının Dağılım Değerleri.

		N	%
Branş	Bisiklet	81	33,3
	Dağcılık	68	28,0
	Yamaç	51	21,0
	Oryantiring	43	17,7
	Toplam	243	100,0

Tablo 8 incelendiğinde Bisiklet branşı ile ilgilenen katılımcı sayısı 81 kişi (%33,3), Dağcılık branşı ile ilgilenenler 68 kişi (%28,0), yamaç paraşütü ile ilgilenen 51 kişi (%21,0), Oryantiring branşı ile ilgilenen 43 kişi (% 17,7) olduğu görülmüştür.

Tablo 9. Doğa Sporcularının Spor Yılı Değişkeni Dağılımı Değerleri.

		N	%
Spor Yılı	1-2 yıl	66	27,2
	2-4 yıl	54	22,2
	4-6 yıl	81	33,3
	6 yıl ve daha fazla	42	17,3
	Toplam	243	100,0

Katılımcıların spor yılı değişkenine göre yüzde-frekans dağılımları incelendiğinde; 1-2 yıl 66 kişi (%27,2), 2-4 yıl 54 kişi (%22,2), 4-6 yıl 81 kişi (%33,3), 6 yıl ve daha fazla spor yılına sahip 42 kişi (%17,3) olduğu görülmüştür.

Tablo 10. Doğa Sporcularının İlgilendikleri Spor Dallarına Ayırdıkları Haftalık Saat Değişkeni Dağılım Değerleri

		N	%
Haftalık Spor Yapma Saati	2-4 saat	89	36,6
	4-6 saat	60	24,7
	6-8 saat	28	11,5
	8-10 saat	21	8,6
	10 saat ve daha fazla	45	18,5
	Toplam	243	100,0

Katılımcıların ilgilendikleri spor dallarına haftalık olarak ayırdıkları saat değişkeninin yüzde-frekans dağılımları incelendiğinde; 2-4 saat 89 kişi (%36,6), 4-6 saat 60 kişi (%24,7), 6-8 saat 28 kişi (%11,5), 8-10 saat 21 kişi (%8,6), 10 saatten fazla zaman ayıran kişilerin 45 kişi (%18,5) olduğu görülmektedir.

Tablo 11. Doğa Sporcularının Ailelerinde Doğa Sporcusu Olma Durumu Değişkeni Dağılım Değerleri

	N	%
Evet	117	48,1
Hayır	126	51,9
Toplam	243	100,0

Tablo 11 incelendiğinde 117 kişi (%48,1) kişinin ailesinde kendisinden başka doğa sporcusu olduğunu, 126 kişi (%51,9) kişi kendilerinden başka doğa sporcusu olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 12. Doğa sporcularının Ekorekreasyona Yönelik Tutumlarına Yönelik Ölçek Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin Dağılımları

	Cinsiyet	N	X	S.s	t	p
Bireysel	Erkek	146	34,90	3,78	0,417	0,677
	Kadın	97	34,68	4,52		
Toplumsal	Erkek	146	30,39	3,11	-,096	0,924
	Kadın	97	30,43	3,75		
Davranış	Erkek	146	17,58	4,45	0,169	0,866
	Kadın	97	17,49	3,961		
Antipati	Erkek	146	17,60	3,59	-2,350	0,020*
	Kadın	97	18,53	1,89		
Çevresel Duyarlılık	Erkek	146	16,23	2,29	0,133	0,895
	Kadın	97	16,18	3,01		
Doğayla İletişim	Erkek	146	12,62	1,78	0,151	0,880
	Kadın	97	12,58	1,83		
EYTÖ	Erkek	146	129,34	13,43	-,324	0,746
	Kadın	97	129,92	14,31		

Doğa sporcularının ekorekreasyona yönelik tutum ölçek puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine ilişkin dağılımları incelendiğinde; antipati alt boyutu dışındaki alt boyutlarda anlamlı farklılık görülmemiştir ($p<0,05$). Kadınların antipati alt boyutundaki ortalama puanlar incelendiğinde erkeklerden daha fazla antipatik tutum gösterdiği görülmektedir. EYTÖ puanları incelendiğinde birbirine oldukça yakın olduğu görülmüştür.

Tablo 13. Doğa sporcularının Ekorekreasyona Yönelik Tutumlarına Yönelik Ölçek Puan Ortalamalarının Yaş Değişkenine İlişkin Dağılımları

Yaş		N	X	S.s	F	p	Anlamlı Farklılık
Bireysel	15-25 yaş ^a	45	34,40	3,79			
	25-35 yaş ^b	86	35,44	3,55	1,252	,292	--
	35-45 yaş ^c	72	34,72	3,73			
	45 ve üstü ^d	40	34,10	5,73			
	Toplam	243	34,81	4,08			
Toplumsal	15-25 yaş ^a	45	30,00	3,34			
	25-35 yaş ^b	86	30,83	2,76			--
	35-45 yaş ^c	72	30,54	2,95	1,312	,271	
	45 ve üstü ^d	40	29,70	4,93			
	Toplam	243	30,40	3,37			
Davranış	15-25 yaş ^a	45	16,91	4,47			
	25-35 yaş ^b	86	17,94	4,19			--
	35-45 yaş ^c	72	17,84	4,20	1,010	,389	
	45 ve üstü ^d	40	16,90	4,20			
	Toplam	243	17,55	4,25			
Antipati	15-25 yaş ^a	45	17,48	3,30			
	25-35 yaş ^b	86	17,79	3,51	1,015	,387	--
	35-45 yaş ^c	72	18,20	2,39			
	45 ve üstü ^d	40	18,50	2,78			
	Toplam	243	17,97	3,05			
Çevresel Duyarlılık	15-25 yaş ^a	45	16,27	1,84			
	25-35 yaş ^b	86	15,98	2,81	,434	,729	--
	35-45 yaş ^c	72	16,45	2,49			
	45 ve üstü ^d	40	16,20	3,01			
	Toplam	243	16,21	2,59			
Doğayla İletişim	15-25 yaş ^a	45	12,42	1,57			
	25-35 yaş ^b	86	12,72	1,55			--
	35-45 yaş ^c	72	12,72	1,86	,587	,624	
	45 ve üstü ^d	40	12,37	2,38			
	Toplam	243	12,60	1,80			
EYTÖ	15-25 yaş ^a	45	127,51	13,49	0,871	0,457	
	25-35 yaş ^b	86	130,72	11,32			--
	35-45 yaş ^c	72	130,50	13,66			
	45 ve üstü ^d	40	127,77	18,39			
	Toplam	243	129,57	13,76			

Doğa sporcularının ekorekreasyonel yönelik tutum ölçek puan ortalamalarının yaş değişkenine ilişkin dağılımları incelendiğinde; bireysel, toplumsal, davranış, antipati, çevresel duyarlılık, doğayla İletişim ve EYTÖ alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. ($p < 0,05$). EYTÖ puan ortalamaları incelendiğinde 25 – 35 yaş grupları ve 35 – 45 yaş gruplarında bulunan katılımcıların diğer yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 14. Doğa sporcularının Ekorekreasyona Yönelik Tutumlarına Yönelik Ölçek Puan Ortalamalarının Eğitim Değişkenine İlişkin Dağılımları

Eğitim Durumu		N	X	S.s	f	p	Anlamlı Farklılık
Bireysel	Ortaokul-Lise ^a	49	34,22	5,14	,658	,519	--
	Ön lisans-Lisans ^b	128	34,92	3,66			
	Lisansüstü ^c	66	35,04	4,02			
	Toplam	243	34,81	4,08			
Toplumsal	Ortaokul-Lise ^a	49	30,08	4,33	,286	,752	--
	Ön lisans-Lisans ^b	128	30,50	3,19			
	Lisansüstü ^c	66	30,46	2,90			
	Toplam	243	30,40	3,37			
Davranış	Ortaokul-Lise ^a	49	18,08	4,01	7,976	,000*	a-c, b,c
	Ön lisans-Lisans ^b	128	18,24	3,62			
	Lisansüstü ^c	66	15,81	5,06			
	Toplam	243	17,55	4,25			
Antipati	Ortaokul-Lise ^a	49	17,83	3,64	,978	,378	--
	Ön lisans-Lisans ^b	128	17,79	2,93			
	Lisansüstü ^c	66	18,42	2,81			
	Toplam	243	17,97	3,05			
Çevresel Duyarlılık	Ortaokul-Lise ^a	49	16,38	2,53	,212	,809	--
	Ön lisans-Lisans ^b	128	16,11	2,58			
	Lisansüstü ^c	66	16,27	2,69			
	Toplam	243	16,21	2,59			
Doğayla İletişim	Ortaokul-Lise ^a	49	12,57	1,97	,013	,987	--
	Ön lisans-Lisans ^b	128	12,61	1,65			
	Lisansüstü ^c	66	12,62	1,97			
	Toplam	243	12,60	1,80			
EYTÖ	Ortaokul-Lise ^a	49	129,18	15,91	0,300	0,741	--
	Ön lisans-Lisans ^b	128	130,20	12,63			
	Lisansüstü ^c	66	128,65	14,30			
	Toplam	243	129,57	13,76			

Doğa sporcularının ekorekreasyona yönelik tutum ölçek puan ortalamalarının yaş değişkenine ilişkin dağılımları incelendiğinde; davranış alt boyutu dışındaki alt boyutlarda anlamlı farklılık görülmemektedir ($p<0,05$). Gruplar arasındaki fark incelendiğinde, davranış alt boyutunda Ortaokul – Lise eğitim seviyesinde olan katılımcılar ile Lisansüstü eğitim seviyesinde olan katılımcılar ve Önlisans – Lisans grubu ile Lisansüstü eğitim grupları arasında anlamlı farklılıklar görülmüştür ($p<0,05$). EYTÖ puanları incelendiğinde, ise Önlisans ve Lisans eğitim düzeyindeki katılımcıların diğer eğitim düzeyindeki katılımcılardan daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Tablo 15. Doğa sporcularının Ekorekreasyona Yönelik Tutumlarına Yönelik Ölçek Puan Ortalamalarının Medeni Durumlarına İlişkin Dağılımları

Medeni Durum		N	X	S.s	t	p
Bireysel	Evli	142	34,73	3,89	-,340	,734
	Bekâr	101	34,92	4,36		
Toplumsal	Evli	142	30,47	2,92	,391	,696
	Bekâr	101	30,30	3,93		
Davranış	Evli	142	17,08	4,13	-2,041	,042*
	Bekâr	101	18,20	4,35		
Antipati	Evli	142	18,43	2,06	2,827	,005*
	Bekâr	101	17,32	3,99		
Çevresel Duyarlılık	Evli	142	16,45	2,26	1,741	,083
	Bekâr	101	15,87	2,98		
Doğayla İletişim	Evli	142	12,62	1,69	,181	,856
	Bekâr	101	12,58	1,96		
EYTÖ	Evli	142	129,82	13,21	0,332	0,740
	Bekâr	101	129,22	14,57		

Doğa sporcularının ekorekreasyona yönelik tutum ölçek puan ortalamalarının medeni durumlarına ilişkin dağılımları incelendiğinde; bireysel, toplumsal, çevresel duyarlılık, doğayla iletişim ve EYTÖ alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmemiştir ($p<0,05$). Davranış ve Antipati alt boyutunda anlamlı farklılıklar görülmüştür ($p<0,05$). Gruplar arasındaki farklılıklar incelendiğinde davranış alt boyutunda bekâr

katılımcıların ortalama puanları evli olanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Antipati alt boyutunda ise evli katılımcıların bekar katılımcılara göre daha fazla antipatik tutum sergilediği görülmektedir. Katılımcıların EYTÖ puan ortalamalarının oldukça yakın olduğu görülmektedir.

Tablo 16. Doğa sporcularının Ekorekreasyona Yönelik Tutumlarına Yönelik Ölçek Puan Ortalamalarının Spor Dallarına İlişkin Dağılımları

Spor Dalı		N	X	S.s	f	p	Anlamlı Fark
Bireysel	Bisiklet ^a	81	35,51	3,59	3,197	,024*	a-c-d, b-c, c-a-b, d-a
	Dağcılık ^b	68	35,36	3,33			
	Yamaç Par. ^c	51	33,78	4,10			
	Oryantiring ^d	43	33,83	5,50			
	Toplam	243	34,81	4,08			
Toplumsal	Bisiklet ^a	81	31,12	2,99	3,111	,027*	a-d
	Dağcılık ^b	68	30,35	3,13			
	Yamaç Par. ^c	51	30,35	2,74			
	Oryantiring ^d	43	29,20	4,63			
	Toplam	243	30,40	3,37			
Davranış	Bisiklet ^a	81	18,32	4,23	2,335	,074	--
	Dağcılık ^b	68	16,55	3,84			
	Yamaç Par. ^c	51	17,31	4,68			
	Oryantiring ^d	43	17,95	4,16			
	Toplam	243	17,55	4,25			
Antipati	Bisiklet ^a	81	18,02	3,72	,575	,632	--
	Dağcılık ^b	68	17,98	2,78			
	Yamaç Par. ^c	51	17,54	2,88			
	Oryantiring ^d	43	18,37	2,19			
	Toplam	243	17,97	3,05			
Çevresel Duyarlılık	Bisiklet ^a	81	16,27	2,66	,673	,569	--
	Dağcılık ^b	68	16,51	2,20			
	Yamaç Par. ^c	51	16,02	2,38			
	Oryantiring ^d	43	15,86	3,23			
	Toplam	243	16,21	2,59			
Doğayla İletişim	Bisiklet ^a	81	12,88	1,73	1,502	,215	--
	Dağcılık ^b	68	12,67	1,47			
	Yamaç Par. ^c	51	12,33	1,92			
	Oryantiring ^d	43	12,30	2,19			
	Toplam	243	12,60	1,80			
EYTÖ	Bisiklet ^a	81	132,14	12,02	1,710	0,166	--
	Dağcılık ^b	68	129,45	12,13			
	Yamaç Par. ^c	51	127,37	14,13			
	Oryantiring ^d	43	127,53	17,90			
	Toplam	243	129,57	13,76			

Doğa sporcularının ekorekreasyona yönelik tutum ölçek puan seçtikleri spor dallarına ilişkin dağılımları incelendiğinde; davranış, antipati çevresel duyarlılık, doğayla iletişim ve EYTÖ alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmemiştir ($p<0,05$). Bireysel ve toplumsal alt boyutlarda anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($p<0,05$). Gruplar arasındaki farklılık Tukey testi ile incelenmiştir. Bireysel alt boyuttaki farklılık, bisiklet sporcuları ile yamaç paraşütü ve oryantiring sporcuları arasında, dağcılık sporcuları ile yamaç paraşütü sporcuları arasında, yamaç paraşütü sporcuları ile bisiklet sporcuları ve dağcılık sporcuları arasında, oryantiring sporcuları ile bisiklet sporcuları arasında anlamlı farklılık görülmüştür. Toplumsal alt boyuttaki farklılıklar ise bisiklet sporcuları ile oryantiring sporcuları arasında görülmüştür ($p<0,05$). EYTÖ puanları incelendiğinde en yüksek puan ortalaması bisiklet sporcularında olduğu görülmüştür.

Tablo 17. Doğa sporcularının Ekorekreasyona Yönelik Tutumlarına Yönelik Ölçek Puan Ortalamalarının Spor Yıllarına İlişkin Dağılımları

		N	X	S.s	f	p	Anlamlı
Bireysel	1-2 yıl ^a	66	34,71	3,54	,531	,662	--
	2-4 yıl ^b	54	34,29	5,21			
	4-6 yıl ^c	81	35,01	3,83			
	6 yıl + ^d	42	35,26	3,76			
	Toplam	243	34,81	4,08			
Toplumsal	1-2 yıl ^a	66	30,10	2,99	,900	,442	--
	2-4 yıl ^b	54	30,07	4,25			
	4-6 yıl ^c	81	30,88	3,08			
	6 yıl + ^d	42	30,38	3,20			
	Toplam	243	30,40	3,37			
Davranış	1-2 yıl ^a	66	16,40	4,70	3,494	,016*	a-c-d
	2-4 yıl ^b	54	17,07	4,11			
	4-6 yıl ^c	81	18,27	4,00			
	6 yıl + ^d	42	18,57	3,74			
	Toplam	243	17,55	4,25			
Antipati	1-2 yıl ^a	66	17,62	3,04	1,520	,210	--
	2-4 yıl ^b	54	18,29	2,58			
	4-6 yıl ^c	81	17,67	3,61			
	6 yıl + ^d	42	18,69	2,33			
	Toplam	243	17,97	3,05			
Çevresel Duyarlılık	1-2 yıl ^a	66	16,19	2,25	1,400	,243	--
	2-4 yıl ^b	54	15,62	3,16			
	4-6 yıl ^c	81	16,54	2,38			
	6 yıl + ^d	42	16,36	2,64			
	Toplam	243	16,21	2,59			
Doğayla İletişim	1-2 yıl ^a	66	12,62	1,52	2,651	,049*	b-d
	2-4 yıl ^b	54	12,07	2,49			
	4-6 yıl ^c	81	12,71	1,62			
	6 yıl + ^d	42	13,07	1,31			
	Toplam	243	12,60	1,80			
EYTÖ	1-2 yıl ^a	66	127,66	12,53	1,779	0,152	--
	2-4 yıl ^b	54	127,44	17,36			
	4-6 yıl ^c	81	131,11	12,67			
	6 yıl + ^d	42	132,35	11,90			
	Toplam	243	129,57	13,76			

Doğa sporcularının ekorekreasyona yönelik tutum ölçek puanı seçtikleri spor yıllarına ilişkin dağılımları incelendiğinde; bireysel, toplumsal, antipati, çevresel duyarlılık ve EYTÖ alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmemiştir ($p < 0,05$) Davranış

ve Doğayla iletişim alt boyutlarında anlamlı farklılıklar görülmüştür ($p<0,05$). Gruplar arasındaki farklılık Tukey testi ile incelenmiştir. Davranış alt boyutunda 1 – 2 yıl spor yılına sahip katılımcılar ile 4 – 6 yıl ve 6 yıldan daha fazla spor yılına sahip olan katılımcılar arasında anlamlı farklılıklar görülmektedir. Davranış alt boyutunda ki puan ortalamaları ve EYTÖ puan ortalamaları incelendiğinde, 4 – 6 yıl ve 6 yılın üzerinde spor yılına sahip katılımcıların diğer gruplarda ki katılımcılara göre daha fazla puan ortalamalarına sahip olduğu görülmektedir. Doğayla iletişim alt boyutunda gruplar arasındaki ilişki incelendiğinde, 2 – 4 yıl spor yılına sahip katılımcılar ile 6 yıldan fazla spor yılına sahip olan katılımcılar arasında anlamlı farklılıklar görülmüştür.

Tablo 18. Doğa sporcularının Ekorekreasyona Yönelik Tutumlarına Yönelik Ölçek Puan Ortalamalarının Spor Dallarına Ayırdıkları Haftalık Saat Değişkenlerine İlişkin Dağılımları

Haftalık Spor Yapma Saati		N	X	S.s	f	p	Anlamlı Fark
Bireysel	2 - 4 saat ^a	89	34,57	3,99			
	4 - 6 saat ^b	60	35,71	3,38	1,96	,101	--
	6 - 8 saat ^c	28	35,71	3,55			
	8 - 10 saat ^d	21	34,19	3,24			
	10 saat + ^e	45	33,82	5,40			
	Toplam	243	34,81	4,08			
Toplumsal	2 - 4 saat ^a	89	30,31	3,00			
	4 - 6 saat ^b	60	31,05	2,99	2,67	,033*	b-e, c,d
	6 - 8 saat ^c	28	31,50	3,02			
	8 - 10 saat ^d	21	29,80	2,76			
	10 saat + ^e	45	29,33	4,55			
	Toplam	243	30,40	3,37			
Davranış	2 - 4 saat ^a	89	16,29	4,79			
	4 - 6 saat ^b	60	18,48	3,88	3,38	,010*	a-b
	6 - 8 saat ^c	28	18,39	3,96			
	8 - 10 saat ^d	21	17,57	3,89			
	10 saat + ^e	45	18,26	3,39			
	Toplam	243	17,55	4,25			
Antipati	2 - 4 saat ^a	89	17,62	3,19			
	4 - 6 saat ^b	60	18,26	3,21	1,16	,327	--
	6 - 8 saat ^c	28	18,46	3,20			
	8 - 10 saat ^d	21	17,14	3,48			
	10 saat + ^e	45	18,35	2,09			
	Toplam	243	17,97	3,05			
Çevresel Duyarlılık	2 - 4 saat ^a	89	16,16	2,46	1,37	,243	--
	4 - 6 saat ^b	60	15,77	2,85			
	6 - 8 saat ^c	28	16,78	2,09			
	8 - 10 saat ^d	21	15,76	2,82			
	10 saat + ^e	45	16,73	2,61			
	Toplam	243	16,21	2,59			
Doğayla İletişim	2 - 4 saat ^a	89	12,65	1,88			
	4 - 6 saat ^b	60	12,60	1,56	,67	,610	--
	6 - 8 saat ^c	28	13,03	1,55			
	8 - 10 saat ^d	21	12,33	1,93			
	10 saat + ^e	45	12,40	2,02			
	Toplam	243	12,60	1,80			
EYTÖ	2 - 4 saat ^a	89	127,62	14,16	1,83	0,124	
	4 - 6 saat ^b	60	131,91	11,66			
	6 - 8 saat ^c	28	133,89	11,75			--
	8 - 10 saat ^d	21	126,80	11,79			
	10 saat + ^e	45	128,91	16,71			
	Toplam	243	129,57	13,76			

Doğa sporcularının ekorekreasyona yönelik tutum ölçek puanlarının katılımcıların spor dallarına haftalık olarak ayırdıkları saat değişkenine ilişkin dağılımları incelendiğinde; bireysel, antipati, çevresel duyarlılık, doğayla iletişim, ve EYTÖ alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmemiştir ($p<0,05$). Toplumsal ve Davranış alt boyutlarında anlamlı farklılıklar görülmüştür ($p<0,05$). Gruplar arasındaki farklılık Tukey testi ile incelenmiştir. Toplumsal alt boyutunda spor dallarına haftalık 4 - 6 saat ayıran katılımcılar ile haftalık 10 saatten fazla zaman ayıran katılımcılar arasında, haftalık 6 – 8 saat zaman ayıran katılımcılar ile 10 saat üzeri zaman ayıran katılımcılar arasında farklılıklar görülmektedir. Davranış alt boyutunda gruplar arasındaki ilişki incelendiğinde; spor dallarına haftalık 2 – 4 saat zaman ayıran katılımcılar ile 4 – 6 saat zaman ayıran katılımcılar arasında anlamlı farklılıklar görülmektedir. EYTÖ puanları incelendiğinde en yüksek puan ortalamasına sahip gruplar, haftalık 6 – 8 saat ve 4 – 6 saat zaman ayıran katılımcılar olduğu görülmektedir.

Tablo 19. Doğa sporcularının Ekorekreasyona Yönelik Tutumlarına Yönelik Ölçek Puan Ortalamalarının Ailelerinde Doğa Sporcusu Olma Durumuna İlişkin Dağılımları.

		N	X	S.s	t	p
Bireysel	Evet	117	35,48	3,62	2,49	,013*
	Hayır	126	34,19	4,40		
Toplumsal	Evet	117	30,82	3,08	1,84	,066
	Hayır	126	30,02	3,59		
Davranış	Evet	117	18,17	3,92	2,20	,028*
	Hayır	126	16,97	4,47		
Antipati	Evet	117	18,38	2,31	2,02	,044*
	Hayır	126	17,59	3,58		
Çevresel Duyarlılık	Evet	117	16,66	2,02	2,61	,010*
	Hayır	126	15,80	2,97		
Doğayla İletişim	Evet	117	12,81	1,53	1,69	,091
	Hayır	126	12,42	2,01		
EYTÖ	Evet	117	132,34	12,38	3,07	0,002*
	Hayır	126	127,00	14,51		

Doğa sporcularının ekorekreasyona yönelik tutum ölçek puanlarının katılımcıların ailelerinde kendilerinden başka doğa sporcusu olma durumuna ilişkin dağılımları incelendiğinde; toplumsal ve doğayla iletişim alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmemiştir ($p<0,05$). Bireysel, davranış, antipati, çevresel duyarlılık ve EYTÖ puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar görülmüştür ($p<0,05$). Gruplar arasındaki puan ortalamaları incelendiğinde, katılımcıların ailelerinde doğa sporcusu olma durumunun ekorekreasyona yönelik tutum puanlarını olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

6. TARTIŞMA

Bu bölümde, TRB1 bölgesinde doğa sporlarıyla ilgilenen bireylerin çeşitli değişkenler ışığında toplam ölçek puanları ve alt boyut puanlarında farklılaşma gösterip göstermediği ile ilgili bulgular tartışılmıştır. Literatürde bu konuda sınırlı sayıda çalışma bulunmasından dolayı bu ölçek çevreye yönelik tutum, çevre duyarlılık, boş zaman tutum ölçekleri ile değerlendirilebilmektedir.

Araştırma bulgularına göre cinsiyet değişkeni açısından toplam ölçek puanı ve alt boyut puanları incelendiğinde, bireysel, toplumsal, davranış, çevresel duyarlılık, doğayla iletişim alt boyutlarında farklılık gözlenmezken, sadece antipati alt boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür. Kadınların antipati alt boyutunda erkeklere oranla daha yüksek oranda antipatik tutum sergilediği saptanmıştır. ($p<0.05$, Tablo 10). EYTÖ ortalama puanlar incelendiğinde erkekler ve kadınların puan ortalamalarının çok yakın olduğu görülmektedir.

Durhan (77) sportif rekreasyon faaliyetlerine katılan bireylerde ekorekreasyonel tutumu ölçtüğü çalışmada ‘Ekorekreasyona Yönelik Tutum Ölçeği’ kullanmış ve cinsiyet değişkeninde toplumsal ve davranış alt boyutlarında anlamlı farklılık saptamıştır. Çalışma bulgularına göre kadınların EYTÖ ortalama puanları erkeklere göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Ekorekreasyona yönelik tutum çalışmalarına benzer çalışmalar incelendiğinde; Çabuk ve Karaoğlu (104) üniversite öğrencilerinin çevre duyarlılıklarını araştırdığı çalışmasında çevre duyarlılıklarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir ilişki olduğunu ve kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla çevre duyarlılığına sahip olduğunu gözlemlemiştir. Şama (105) öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutumları ölçtüğü çalışmasında kadın öğretmen

adaylarının çevresel tutumlarının erkeklere göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Kayhaoğlu ve Özgen'nin (106) öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutumlarını ölçtüğü çalışmada da kadınların erkeklere oranla daha çok çevre tutumuna sahip olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda Sadık ve Çakan'ın (107) çalışmasında biyoloji bölümü öğrencilerine çevre bilgisini ve çevre sorunlarına yönelik tutum düzeylerini saptamak için Çevresel Tutum Ölçeği ve Çevre Bilgisi Testini kullanmışlardır. Cinsiyet değişkenine göre ölçek puan ve alt boyut puanları incelendiğinde çalışmamızı destekler nitelikte olup, bayan katılımcıların çevresel bilgi düzeyleri ve çevresel tutum puanları erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Gökdayı ve Demirel'in (108) doğa sporları aktivitelerine katılan bireylerin çevresel farkındalıklarını incelediği çalışmada 'Çevresel Duyarlılık Ölçeği' kullanılmış ve cinsiyet değişkenine göre ölçek puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Çalışma bulgularını destekler nitelikte veya zıt yöndeki bulgular incelendiğinde

Katılımcıların yaş değişkenine göre Ekorekreasyona Yönelik Tutum toplam puanları ve alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($p < 0.05$, Tablo 11). Bunun yanı sıra ölçek puanlarının ortalamaları incelendiğinde 25- 35 yaş ve 35 – 45 yaş aralığındaki katılımcıların EYTÖ toplam puanları diğer katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Durhan (77) yapmış olduğu çalışmada yaş değişkenine göre yaptığı analiz sonuçların da, toplumsal, davranış ve antipati alt boyutlarında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Ortaya çıkan fark toplumsal alt boyut için 25 yaş ve 25- 35 yaş arasındaki katılımcılardan dolayı, davranış alt boyutunda 25 yaş altı gruptan dolayı ve antipati alt boyutunda ise 36 yaş ve üzeri katılımcılardan dolayı ortaya çıktığı

görülmektedir. Demirel ve arkadaşlarının (109) rekreasyonel etkinliklere katılan bireylerin çevreye yönelik tutumlar ölçülmüş ve çalışmada araştırmacılar tarafından geliştirilen ‘Yeni Ekolojik Paradigma Ölçeği’ kullanılmıştır. Çalışmanın bulgularında yaş değişkenine göre çevreye yönelik tutum puanları incelendiğinde anlamlı bir fark görülmüş ve bu farkın 19-22 yaş arası katılımcılardan dolayı kaynaklandığı görülmektedir. Özmen ve arkadaşlarının (110) yapmış olduğu üniversite öğrencilerinin çevre sorunlarına karşı tutumlarını ölçmüş ve ‘Çevre Tutum Ölçeği’ kullanmışlardır. Yaş değişkenine göre analiz sonuçlarında anlamlı farklılıklar gözlenmiş ve yaşı genç olan bireylerin daha yüksek çevre tutumuna sahip olduğu görülmüştür. Sezer ve arkadaşları (111) çalışmasında yeni ekolojik paradigmanın rekreasyon faaliyetleriyle çeşitli değişkenler açısından incelemiş ve yaş durumlarına göre çevre merkezci yaklaşımları kıyaslamasında anlamlı bir fark elde etmemişlerdir. Kement ve Gökçenin (112) yapmış oldukları çalışmalarında ziyaret kültür turizmi amaçlı gerçekleştiren bireylerin çevre dostu rekreasyon davranışlarını incelemiş ve veri toplama aracı olarak çevre dostu rekreasyon davranışı ölçeğini kullanmışlardır. Yaş gruplarına göre çevre dostu rekreasyon davranış durumları incelendiğinde 18 yaşından küçük bireylerin çevre dostu rekreasyon davranışları daha büyük yaş gruplarında olan katılımcılardan daha düşük olduğu görülmüştür.

Çalışmamızda eğitim durumuna göre ekorekreasyonel tutumları incelendiğinde sadece davranış alt boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür ($p < 0.05$, Tablo 12). Gruplar arasındaki farklılıklar incelendiğinde Ortaokul – Lise ile Lisansüstü grubu ve Önlisans - Lisans grubu ile Lisansüstü grupta farklılıklar gözlenmiştir. Ayrıca EYTÖ puanlarının ortalamalarında en yüksek puan ortalaması ön lisans ve lisans grubunda görülmektedir.

Durhan (77) yapmış olduğu çalışmada katılımcıların eğitim durumuna istatistiksel sonuçlar incelendiğinde, sadece toplumsal ve antipati alt boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür. Aynı zamanda çalışmadaki EYTÖ puanları incelendiğinde Lisans düzeyindeki bireylerin ortalama puanları daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuç çalışmamızı destekler niteliktedir. Sezer ve arkadaşlarının (111) yapmış olduğu çalışmada eğitim durumuna göre çevre merkezi yaklaşımı kıyaslanmış ve çevre merkezci yaklaşım ile eğitim durumu arasında anlamlı farklılık görülmemiştir. Bu çalışma diğer çalışmalarla ters düşmektedir.

Çalışmamızda medeni durumuna göre ekorekreatif tutumları incelendiğinde davranış ve antipati alt boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür ($p<0.05$, Tablo 13). Aynı zamanda EYTÖ ortalama puanları da birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Durhan (77) yapmış olduğu çalışma incelendiğinde sadece davranış alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu görülmüş ve çalışmamızı destekler niteliktedir.

Katılımcıların ilgilendikleri spor dallarına göre EYTÖ ve alt boyutları incelendiğinde bireysel ve toplumsal alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmüştür ($p<0.05$, Tablo 14). Hangi gruplar içinde anlamlı farklılaşma olduğunu tespit etmek için yapılan Tukey testi sonuçlarında toplumsal alt boyut içinde bisiklet ve oryantiring sporcuları arasında anlamlı ilişkiye rastlanmıştır.

Durhan (77) yapmış olduğu çalışmada çeşitli branşlardaki doğa sporcularının ekorekreatifliğe yönelik tutumları incelendiğinde, bireysel, davranış ve antipati alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmüştür. Bireysel alt boyutta bisiklet, doğa yürüyüşü ve kampçılık grupları ile su sporları ile ilgilenen katılımcılar arasında anlamlı bir ilişki görülürken, davranış ve antipati alt boyutunda dağcılık dalı dışında

bütün gruplarda anlamlı ilişkiler görülmüştür. Demirel ve arkadaşlarının (109) yapmış olduğu çalışmada doğa sporları etkinliklerine katılım durumlarına göre çevresel tutumları karşılaştırılmış ve anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Çetinkaya (113) doğa sporlarına katılım çevre tutumunu etkiler mi sorusuyla ortaya çıkardığı çalışmada çevresel tutum envanterini veri toplama aracı olarak kullanmıştır. Çalışmada doğa sporlarına katılan ve katılmayan bireylerin çevre tutumları karşılaştırıldığında doğa sporları etkinliklerine katılım gösteren bireylerin çevresel tutumunun katılmayan bireylere göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Çalışmamızdaki bulgular incelendiğinde, katılımcıların spor yılı değişkenine göre Davranış ve Doğayla İletişim alt boyutlarında anlamlı farklılıklar görülmüştür ($p < 0.05$, Tablo 15). Gruplar arasındaki analiz sonuçlarında davranış alt boyutunda 1 – 2 yıl grubunda yer alan katılımcılar ile 4 – 6 yıl ve 6 yıldan daha fazla spor yılına sahip olan sporcular arasında anlamlı farklılıklar görülmüştür. Aynı zamanda EYTÖ puanları incelendiğinde spor yılı arttıkça ortalama puanın arttığı gözlemlenmiştir.

Durhan (77) ekorekreasyon aktivitelerine katılım yılı ile ölçek alt boyutları karşılaştırıldığında EYTÖ, bireysel, toplumsal, antipati, çevresel duyarlılık, doğayla iletişim alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmüştür. Buna göre toplam puanlara ve alt boyutlar incelendiğinde en yüksek puanı en çok katılım yılına sahip olan katılımcıların elde ettiği görülmekte ve EYTÖ puanı da katılım yılı arttıkça artmaktadır. Bu sonuçlar çalışmamızı destekler niteliktedir. Çetinkaya (113) yapmış olduğu çalışmada üniversite öğrencilerinin doğa sporlarına katılım süreleri ile çevresel tutum puanları ve alt boyutlarında anlamlı farklılık gözlemlenmemiştir. Karaküçük ve arkadaşlarının (114) yapmış olduğu oryantiring sporcularının ekosentrik (doğa merkezli), antroposentrik (insan merkezli) ve antipatik

yaklaşımlarını incelediği çalışmada ‘Ekosentrik, Antroposentrik ve Çevreye Yönelik Antipatik Tutum Ölçeği’ kullanmışlardır. Yapılan çalışmada oryantiring yapma sürelerine göre ölçek alt boyutları analiz edildiğinde ekosentrik alt boyutunda anlamlı fark görülmüş ve spor yapma yılı arttıkça ekosentrik tutumun arttığı görülmüştür.

Çalışmamızdaki bulgulara göre, katılımcıların spor dallarına ayırdıkları haftalık saat miktarına göre Toplumsal ve Davranış alt boyutlarında anlamlı farklılıklar görülmüştür ($p<0,05$, Tablo 16). Gruplar arasındaki farklar incelendiğinde toplumsal alt boyutta haftalık 2 – 4 saat spor dallarına ayıran katılımcılar ile 4 – 6 saat ayıran katılımcılar arasında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. EYTÖ puanları incelendiğinde spor dallarına haftalık 4- 6 saat ve 6-8 saat ayıran katılımcıların puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Durhan (77) katılımcıların günlük boş zamanlarına göre ölçek alt boyutları karşılaştırıldığında, sadece toplumsal alt boyutta anlamlı farklılaşma görülmüştür. Gruplar arasındaki ilişki incelendiğinde tüm boş zaman gruplarının birbiriyle ilişkili olduğu görülmüş ve 7 saatten daha fazla boş zamanı olan katılımcıların EYTÖ puanları diğer gruplara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Karaküçük ve arkadaşlarının (114) yapmış olduğu çalışmada katılımcıların günlük boş zaman değişkenine göre çevreye yönelik tutumları ölçülmüş ve antipati alt boyutundan anlamlı farklılıklar görülmüştür. Gruplar arasında ki fark incelendiğinde 7 saat ve üzeri boş zamana sahip olan katılımcıların diğer gruplara göre daha yüksek antipatik tutum sergilediği görülmüştür.

Çalışmamızdaki katılımcıların, ailelerinde kendilerinden başka doğa sporcusu olma durumuna göre EYTÖ ve alt boyutları incelendiğinde Bireysel, Toplumsal,

Antipati ve Çevresel duyarlılık alt boyutlarında ve EYTÖ toplam puanlarında anlamlı farklılıklar görülmüştür. Katılımcıların ailelerinde doğa sporcusu olması çevresel duyarlılıkların artmasında ve Ekorekreasyona yönelik tutumun güçlenmesine yol açmış olduğunu söylenebilir.

Bostancıoğlu ve arkadaşlarının (115) öğrencilerin çevre farkındalığını ve tutum düzeylerini belirlediği çalışmasında ‘Çevre Farkındalık Ölçeği’ ve ‘Çevre Tutum Ölçeği’ kullanmışlardır. Araştırma sonuçları incelendiğinde, ailede çevre konularının konuşuluyor olması uygulanan iki ölçek içinde anlamlı sonuçlar çıkarmıştır. Benzer şekilde Gökdayı ve Demirelin (108) yapmış olduğu çalışmada ailede çevre hakkında konuşulması ile çevresel duyarlılık ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılıklar görülmektedir. Bu araştırma sonuçları çalışmamızlar benzerlik göstermektedir. Aynı zamanda ailede bir doğa sporcusu olması ve çevre hakkında konuşuluyor olması aile içindeki bireylerin çevresel tutumlarını, çevre sorunlarına bakış açısını olumlu yönde değiştirdiğini söyleyebiliriz.

Özetle araştırmamıza göre, kadın ve erkek katılımcıların EYTÖ puanları birbirine yakın olduğu görülmüş fakat antipati alt boyutunda görülen fark kadınlar kadınlardan dolayı olduğu gözlenmiştir. Buna göre kadın katılımcıların çevreye karşı daha ilgisiz olduğu, çevre sorunlarına yönelik sunulan çözüm önerilerine gereksiz, abartılı bulduğu veya bu sorunların kendisinden sonra ki nesli ilgilendirdiğini düşünüyor olduğu söylenebilir. Ayrıca katılımcıların yaş değişkenine göre toplam puanlar incelendiğinde 25- 35 yaş ve 35 – 45 yaş gruplarında bulunan katılımcıların diğer yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla genç ve yetişkin katılımcıların daha fazla ekorekreasyonel tutuma sahip olduğu görülmüştür. Buna göre yaş arttıkça artan

ortalama puanlar çevre sorunlarını farkına varmış olduğunu ve gençlerin kendilerini, yetişkinlerin ise gelecek nesli düşündüğü söylenebilir.

Araştırmamızda eğitim durumlarına göre ETYÖ puanları birbirine yakın olmasına rağmen ortaokul-lise ve ön lisans-lisans grubunun davranış alt boyutundaki ortalama puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda antipati alt boyutunda en yüksek puanın lisansüstü grupta olması düşündürücüdür. Dolayısıyla bütün grupların ekorekreyona yönelik tutum seviyeleri yakın olsa da lisansüstü grubun tutumu davranışa yansıtamadığı ve çevreye karşı ilgisiz ve çevreyle ilgili alınan kararların abartılı olduğunu düşündüğü söylenebilir.

Katılımcıların evli olması antipati ve davranış alt boyutlarında farklılıklara sebep olmaktadır. Buna göre evli olmanın getirdiği çeşitli sorumluluklar ve hayatta ki önceliklerinin değişmiş olması gibi nedenlerden dolayı kaynaklandığı söylenebilir. Doğa sporcularının branşlarına göre ortaya çıkan farklılıklar bisiklet ve dağcılık sporcularından kaynaklandığı görülmektedir. Bu spor branşlarının doğanın içinde daha fazla etkinlik içinde bulunduklarından veya etkinlik gruplarının daha fazla aktif olduğundan dolayı kaynaklandığını söylenebilir. Aynı zamanda doğa sporcusu olarak daha fazla yıla sahip olanların, haftalık daha fazla zaman geçirenlerin ve ailelerinde doğa sporcusu olma durumun toplam tutum puanlarının ve alt boyutlarında olumlu değişimler olduğu görülmektedir. Buna göre doğada daha fazla zaman geçiren katılımcıların doğayı anladığı, onunla daha iyi iletişim kurabildiği, ne yapması veya ne yapmaması gerektiğini diğer gruplara göre daha iyi ortaya koyabildiği söylenebilir.

Sonuç olarak: doğa sporcularının ekorekreyona yönelik tutumlarının yüksek olduğu, aile içerisinde doğaya olan ilgi diğer aile bireylerini de etkilediği ve

doğa içinde geçirilen zaman artıkça, sporcuların davranış, doğayla iletişim ve çevresel duyarlılıklarının arttığı görülmekte olup buna karşılık antipati alt boyutunda alınan puan ortalamalarının göz ardı edilememesi gerektiği görülmektedir.

Öneriler

Araştırmamıza göre doğa sporcularının ve doğanın içinde olan insanların ekorekreatasyona yönelik tutumlarının olumlu yönde etkileyecek katkılar sağlamak amacıyla aşağıdaki öneriler yapılmıştır.

- Doğaya yönelik eğitimin ilk ve orta seviyeden başlayarak yükseköğretime kadar eğitim sisteminde kalıcı hale gelmesi ve bu eğitimin sadece formal bir eğitim olarak değil de uygulamalı olarak ve çeşitli aktivitelerle desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir.
- Çevreye yönelik verilecek eğitimde, doğa merkezci bakış açısı benimsetilmeli ve ‘doğanın kendisi önemlidir ve bu yüzden korunmalıdır’ ilkesi vurgulanmalı, ekolojik ayak izi kavramının, Dünya ve gelecek nesiller için önemi açıklanması gerekmektedir.
- İllerde bulunan bütün sivil toplum kuruluşları, belediyeler, Gençlik Spor İl Müdürlükleri tarafından çevreye yönelik rekreasyon faaliyetleri çoğaltılmalı, seminerler, konferanslar gibi çeşitli etkinlikler düzenlemeli ve yerel ve ulusal medyanın da destek vermesiyle birlikte geniş kitlelere ulaştırılmalıdır.
- Ülkemizde de var olan çevre, doğa ve hayvan polislerinin artması ve etkinliklerini sıkı bir şekilde devam ettirilmesi gerektiği aynı zamanda ülkemizde de yakın zamanda gündeme getirilen ‘su polisi’ kavramının somut hale dönüşmesi gerektiği vurgulanabilir.

- Çevreye yönelik rekreasyon faaliyetlerine ilişkin çalışmaların çoğaltılması ve bu alanın geniş kitlelere kadar ulaşması gerekmektedir.
- Ekorekreasyona yönelik tutum çalışmaları örneklem grupları farklılaştırarak, genişleyerek veya deneysel bir şekilde yapılması önerilebilir ve bu çalışmanın gelecek çalışmalara literatür bilgi olarak katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

7. KAYNAKLAR

1. Gül, F. İnsan-Doğa İlişkisi Bağlamında Çevre Sorunları ve Felsefe. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2013:17-21.
2. Karaküçük S, Akgül, B.M. Eko-Rekreasyon Rekreyon ve Çevre. Ankara: Gazi Kitap Evi Tic. Ltd. Şti. 2016
3. Kılbaş, Ş. Rekreyon Boş Zamanı Değerlendirme, Adana: Anaca Yayınları, 2001
4. Özkan, D.G. Kullanıcı Memnuniyeti ve Çevre Yanlısı Davranış Eğilimi: Uzungöl Tabiat Parkı Ziyaretçileri Örneği, Social Sciences Studies Journal, 2017:3(10): 1508-1516.
5. Bell, S. Design For Outdoor Recreation. London: E&F Spon,1997: 1-4.
6. Plummer R. Outdoor Recreation, First Edition Published Routledge, New York, 2009.
7. Kalkan, A. Açık Alan Rekreyonu, Doğa Sporları Yapan Bireylerin Bu Sporları Yapma Nedenleri: Antalya Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012, 4-57
8. Balcı, V. Koçak, F. Spor ve Rekreyon Alanlarının Tasarımında ve Kullanımında Çevresel Sürdürülebilirlik. Spor Ve Performans Araştırmaları Dergisi, 2014, 5(2), 46-58.
9. Kılıçlar, A. Şahin, A. Zaman Kavramına Bir Bakış: Boş Olan Zaman Mıdır Yoksa İnsan Mı? A Research On Journal Of Tourism And Gastronomy Studies, 2020; 8(3): 2263-2276.
10. <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 03.02.2021
11. Akatay, A. Örgütlerde Zaman Yönetimi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2003: 282-300.
12. Akçınar, S. Örgütsel Zaman Yönetimi ve Etkin Zaman Kullanımı, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2014: 3-6.
13. Karaman, M. Rekreyonel Amaçlı Spor Yapan Bireylerin Yaşam Tatmini ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015
14. Kibar,B. Karabük Üniversitesi Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Becerileri İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki, Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014, 1-6
15. Karaküçük, S. Rekreyon: Boş Zamanları Değerlendirme, 2014
16. Kozak MA, Yılmaz EG, Çakır O. Rekreyonel Liderlik Ve Turist Rehberliği. Ankara Detay Yayıncılık, 2017
17. Köybaşı N, Boş Zaman Sosyolojisi ve Boş Zamanları Değerlendirme Aracı Olarak Dinlence Turizmi ve Kültür Turizmine Katılan Yerli Turistlerin Karşılaştırmalı Sosyolojik Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006: 47-88
18. Dalay, Y. Akademik Personelin Rekreyonel Faaliyetlere Katılımlarını Engelleyen Faktörlerin Belirlenmesi(Batman Üniversitesi Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rekreyon Yönetimi Anabilim Dalı, 2018: 2-9
19. Meyer, HD, Bringtill, CK. Sessoms, H. D. Community Recreation. USA: A Guide To Its Organization,1970: 269- 270
20. Güngörmüş, H.A, Özel Sağlık-Spor Merkezlerinden Hizmet Alan Bireyleri Rekreyonel Egzersizlere Güdöleyen Faktörler, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2007,
21. Karaküçük, S. Gürbüz, B. Rekreyon ve Kentleşme. Ankara: Gazi Kitabevi, 2007:19
22. Çubuk, M. Turizmin, Dinlenme-Eğlenme ve Boş Zaman Değerlendirme İle Bütünleşmesi, Yeniden Tanım Denemesi ve Turizm Planlamasında Sistemli Bir Yaklaşım, Mimar Sinan Üniversitesi Şehircilik Bilim Dalı, Doktora Tezi, 1981.

23. Aykan E. ve Özçelik, Z. Mesai İçi ve Dışı Boş Zaman Davranışlarının Yönetimi: Teorik Çerçeve, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2020, 9(1), 590-604.
24. Demirel M. Rekreatif Etkinliklere Katılım ve Çevresel Duyarlılık. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2009, 101.
25. Torkildsen R. Leisure And Recreation Management. Fifth Edition. New York: Routledge, 2005, 49-71.
26. Ardahan F. Her Yönüyle Rekreasyon. Ankara: Detay Yayıncılık, 2016, 2-8.
27. Collin PH. Dictionary Of Leisure, Travel And Tourism. Third Edititon. London: A&C Black Publishers Ltd, 2006, 177-251.
28. Şentuna B. Boş Zamanlar Sosyolojisi. İstanbul Üniversitesi Açık Ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Ders Kitabı, 2019,41-42
29. Marshall G. Sosyoloji Sözlüğü. (Çev. O. Akınhay Ve D. Kömürcü). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 2005
30. Kurar İ, Baltacı F. Halkın Boş Zaman Değerlendirme Alışkanlıkları: Alanya Örneği. Int J Spor Cult Sci, 2014;2:39-52.
31. Öztan, P. LGBTİ bireylerin Serbest Zaman Egzersiz Düzeyleri, Serbest Zaman Engelleri Ve Motivasyonlarının İncelenmesi, Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019: 4.
32. Tekin A. Rekreasyon. Ankara: Ata Ofset Matbaacılık; 2009
33. Argan M. Rekreasyon Yönetimi, Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri, 2013,
34. Kathleen, AC. And Ibrahim, HM. Applications In Recreation and Leisure.(3rd Edition). New York:Mc Graw Hillcompanies, 2002
35. Ekici S, Yenel F. Yükseköğretim Gençliğinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıkları ve Turizme Katılımları Üzerine Bir Araştırma. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi.6(1), 2002, 123-134
36. Colwell PF, Dehring CA. Turnball GK. Recreation Demand And Residential Location, Journal Of Urban Economics, 2002; 51(3).
37. Kraus RG. Recreation Program Planning Today. Scott Foresman And Company, London,1985.
38. Bucher C, Bucher R. Recreation For Today's Society. New Jersey: Frentice-Hall. 1974.
39. Altınay ÖM, Turizm Öğrencilerinin Boş Zaman Ve Rekreasyon Kavramlarına Yönelik Bilişsel Yaklaşımı: Kelime İlişkilendirme Testi. Int J Cult Soc Stud, 2018: 4(1): 219-236.
40. Zorba E. Türkiye’de Rekreasyona Bakış Açısı ve Gelişimi. Gazi Haber Dergisi, 2008, 52-55.
41. <https://tr.wikipedia.org/wiki/rekreasyon> Erişim Tarihi: 03.02.2021
42. Hurd AM, Anderson DM. The Park And Recreation Professional's Handbook. Usa: Human Kinetics, 2011: 9-10.
43. Torkildsen G. Leisure Ans Recreation Managament.(Fourth Edition). London: E & Fn Spon, 1999: 2- 98.
44. Bucher AC. Fuondations Of Physical Education, The Cu.Mosby Company, St. Lois, 1972
45. Sağcan M. Rekreasyon Ve Turizm, İzmir: Cumhuriyet Baskı Evi, 1986
46. Stebbins RA. Choice And Experiential Definitions Of Leisure. Leisure Sciences, 2005, S.349-352
47. Sevil T, Şimşek KY, Katırcı HÇ. Boş zaman ve rekreasyon yönetimi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını. 2012, 2-26

48. Yalçinkaya N. Üniversite Öğrencilerinin Rekreatyon Fayda Algıları İle Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019, 13-15
49. Ardahan F. Ciddi Boş Zaman Faaliyeti Olarak Gönüllülük: Akut Örneği. Mediterranean Journal Of Humanities, 2016;6(1): 47-61.
50. Özbey S. Çelebi M. Rekreatyon. Spor Bilimlerine Giriş. Ankara: Bağırman Yayınevi, 2003: 227- 264
51. Robinson GWS. The Recreation Geography Of South Asia, Geographical Review, 1972; 62(4), 561-572
52. Uzun G. Altunkasa MF. Rekreatyonel Planlamada Arz ve Talep. Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Genel, Yardımcı Ders Kitapları, 1997; 1: 80.
53. Mclean D. Hurd D, Rogers NB. Recreation And Leisure İn Modern Society, USA: Johns And Bartlett Publishers, 2005
54. Pehlivanoglu T. Belgrad Ormanı'nın Rekreatyon Potansiyeli Ve Planlama İlkelerinin Tespiti, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 1987,
55. Aşıkutlu HS, Daşdandı A, Kayacan B, Kütük BŞ, Uzun O. Korunan Alanlarda Rekreatyonel Olanak Dağılımı (Rod) Yöntemi İle İdeal Rekreatyonel Yönetim Bölgelerinin Oluşturulması. I. Rekreatyon Araştırmaları Kongresi, Antalya, 2012, 103-119.
56. Gülez S. Park-Bahçe ve Peyzaj Mimarisi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Ders Teksirleri, 1989, 213-214.
57. Karahan F, Orhan T. Çoruh Havzası Uzunvade Vadisi'nin Kırsal Rekreatyon Planlaması Yönünden Suyu Dayalı Olanakları. Kırsal Çevre Yılı, 2009, 54-81.
58. İbrahim H. Cordes KA, Outdoor Recreation, Enrichment For A Lifetime. Second Edition, Sagamore Publishing, 2002,
59. Aslan, Z. Sanayileşme ve Kentleşmenin Doğada Rekreatyon Faaliyetlerine Duyulan Gereksinimi Arttırıcı Etkisi. Ekoloji ve Çevre Dergisi, 1993; 2(8) 22-24.
60. <https://www.tarimorman.gov.tr/> Erişim Tarihi 12.03.2021
61. Kaya M. Batman İlinin Açık Alan Kültürel Rekreatyon Turizm Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, 16-17.
62. Evert AW. Outdoor Recreation And Natural Resource Management: An Uneasy Alliance, Parks & Recreation, 1999; 34(7): 58- 67.
63. Ardahan F, Lapa TY. Açık Alan Rekreatyonu: Bisiklet Kullanıcıları ve Yürüyüşçülerin Doğa Sporunu Yapma Nedenleri Ve Elde Ettikleri Faydalar. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2011; 8(1): 1327-1341.
64. Berkes F, Kışlalıoğlu M. Ekoloji Ve Çevre Bilimleri. Ankara: Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayınları, 1993
65. Erdoğan, N. Çevre Ve Ekoturizm. Ankara: Erk Yayıncılık, 15-16, 2003
66. Keleş R, Hamamcı C, Çoban A. Çevre Politikası, İmge Kitabevi, Ankara, 2009.
67. Kocataş, A. Ekoloji Ve Çevre Biyolojisi, Dokuzuncu Baskı, İzmir: Ege Üniversitesi, 2006
68. Çokadar H, Türkoğlu A. Gezer K. Çevre Sorunları. Çevre Bilimi,(Beşinci Baskı),2015, 85-96. Ankara: Anı Yayıncılık
69. Aydın E. Ortaokul Öğrencilerinin ve Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Sürdürülebilir Çevre Tutumları İle Öğrencilerin Çevre Konularına İlişkin Öğrenme Düzeylerinin Belirlenmesi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Matematik Ve Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı, 2021: 2-8.

70. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18132> Erişim Tarihi: 28.04.2021
71. The International Olympic Committee. IOC Spor, çevre ve sürdürülebilir gelişme rehberi. Çeviren Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, 2010.
72. Schaller D. Our Footprints-They're All Over The Place. Newsletter Of The Utah Society For Enviromental Education, 1999; 4: 9.
73. Marin CM. Sistem Yaklaşımıyla Ekosistemde Enerji ve Maddenin Dönüşümü ve Ekolojik Sorunlar. Çevre Sorunlarına Çağdaş Yaklaşımlar-Ekolojik, Ekonomik, Politik Ve Yönetisel Perspektifler-İstanbul: Beta Basım A.Ş 2004: 31-54
74. <https://www.semtrio.com/ekolojik-ayak-izi> Erişim Tarihi 29.04.2021
75. <https://wwftr.awsassets.panda.org/downloads/yasayangezen2012ozet.pdf?1413> Erişim Tarihi 29.04.2021
76. <https://www.wwf.org.tr/?2881> Erişim Tarihi: 29.04.2021
77. Durhan TA. Sportif Rekreasyon Faaliyetlerine Katılan Bireylerde Ekorekreatif Tutum, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2018
78. Dinç SC. Doğa Sporları Etkinliklerine İlişkin Liderlik Ölçeğinin Geliştirilmesi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, 2006
79. <https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php?id=94743> Erişim Tarihi : 30.04.2021
80. Rybka A. Szpytma M. EcoEducation. EcoRecreation, 3rd International Conference Advanced Construction, Kaunas University of Technology, Faculty Of Civil Engineering and Architecture, 2012, 28-34.
81. http://www.ooze.eu.com/en/urban_prototype/between_the_waters/ Erişim Tarihi: 30.04.2021
82. <https://biofit.io/> Erişim Tarihi: 30.04.2021
83. İnceoglu M. Tutum-Algı-İletişim. 5. Basım. Ankara: İmaj Yayınevi, 2010
84. Çapri B, Çelikkaleli Ö. Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum ve Mesleki İnançlarının Cinsiyet, Program ve Fakültelere Göre İncelenmesi. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2008; 9(15), 33-53
85. Başer E. Futbolda Psikoloji ve Başarı, 2.Baskı, Ankara: Yayınevi Yayıncılık, 1996: 136.
86. Demirhan G. Altay F. Lise birinci sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum ölçeği II. Spor Bilimleri Dergisi, 2001; 12(2): 9-20.
87. Tezbaşaran A. Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu. Ankara; Türk Psikologlar Derneği Yayınları, 1996
88. Tutar, H. Sosyal psikoloji, kavramlar ve kuramlar. Ankara: Seçkin Yayıncılık. 2016
89. Aras L. Farklı Türdeki Ortaöğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi(Van İli Örneği) . Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2019, 27-29
90. Ajzen, I. Attitudes, Personality, and Behavior. McGraw-Hill Education (UK), 2005.
91. Yıldız A, Ebeveynlerin çocuklarının beden eğitimi ve spor dersine katılımına yönelik tutumlarının incelenmesi(Tokat ili örneği). Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2015, 17-18
92. Çöllü EF. Öztürk YE, Örgütlerde İnançlar-Tutumlar Tutumların Ölçüm Yöntemleri ve Uygulama Örnekleri Bu Yöntemlerin Değerlendirilmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 2006, 9(1-2), 373-404.
93. Şimşek A, Eroğlu Ö. Davranış bilimleri. Konya: Eğitim Kitapevi, 2013
94. Güllü M, Şarvan CŞ, Öztaşyonar Y, Kaplan B. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi (Şanlıurfa İli Örneği) Gaziantep

Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2016, 1(2), 49-61

95. Oruç M. İlköğretim okulu 2. kademe öğrencilerinin fen tutumları ile fen başarıları arasındaki ilişki. Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi, 1993
96. Şimsek EŞ. Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2019: 2-14
97. Güllüpınar H. Siyasal İletişim ve Aday İmajı. Eğitim Yayınevi, 2010
98. Dirican GG. Karate Hakemlerinin Zaman Yönetimi Davranışları İle Serbest Zaman Tutumları Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi Rekreasyon Anabilim Dalı 2020, 19
99. Janis LL, Kelly HH, Communication and persuasion, new haven, Yale University Press, 1953.
100. Temel SA. Yöneticilik Kademesinde Görev Yapmakta Olan Çalışanların Düşünme Stilleri İle Spora Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019, 38- 39
101. <https://www.gmka.gov.tr/kalkinma-ajansi-nedir-gorevleri-nelerdir> Erişim Tarihi 21.03.2021
102. Özdamar K. Eğitim, sağlık ve davranış bilimlerinde ölçek ve test geliştirme yapısal eşitlik modellemesi: IBM SPSS, IBM SPSS AMOS ve MINITAB uygulamalı. Eskişehir: Nisan Kitabevi, 2016, 19-151.
103. Tabachnick BG, Pearson Using Multivariate Statistics(sixth ed.). Boston 2013.
104. Çabuk B, Karacaoğlu C. Üniversite öğrencilerinin çevre duyarlılıklarının incelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,2003, 1(2), 189-198.
105. Erdoğan Ş. Öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutumları. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi,2003, 23(2).
106. Kahyaoğlu M, Özgen N. Öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 2012, 5(2), 171-185.
107. Sadık F, Çakan H. Biyoloji Bölümü Öğrencilerinin Çevre Bilgisi ve Çevre Sorunlarına Yönelik Tutum Düzeyleri. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2010, 19(1), 351-365.
108. Gökdayı F, Demirel M. Bir Boş Zaman Etkinliği Olarak Doğa Sporları Aktivitelerine Katılan Bireylerin Çevresel Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi. Uluslararası Dağcılık ve Tırmanış Dergisi, 2018;1(1):45-53.
109. Demirel M, Gürbüz B. Karaküçük, S. Rekreasyonel Aktivitelere Katılımın Çevreye Yönelik Tutum Üzerindeki Etkisi ve Yeni Ekolojik Paradigma Ölçeği'nin Geçerliliği Ve Güvenirliği. Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 2009: 7(2): 47-50.
110. Özmen D, Çetinkaya AÇ, Nehir S. Üniversite öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumları. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 2005: 4(6), 330-344
111. Sezer B. Öğretmenoğlu M, Akova O. Yeni Ekolojik Paradigmanın Rekreasyon Faaliyetlerine Katılım Ve Demografik Değişkenlerle İlişkisi: İstanbul Örneği. Safran Kültür Ve Turizm Araştırmaları Dergisi, 2021: 4(1), 73-94.
112. Kement Ü, Gökçe F. Kültür Turları Kapsamında Karadeniz Bölgesini Ziyaret Eden Bireylerin Çevre Dostu Rekreasyon Davranışlarının İncelenmesi. Akademik Matbuat, 2020: 4(2), 115-130.
113. Çetinkaya, G. Doğa Sporlarına Katılım Çevre Tutumunu Etkiler Mi? Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2015: 13(2): 137-142.

114. Karaküçük S. Ayyıldız DT, Akgül BM, Aksın K, Özdemir AS. Oryantiring Sporcularında Ekosentrik, Antroposentrik, Antipatik Yaklaşımların Rekreasyon Fayda İle İlişkisi. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2019: 39(3).
115. Bostancıoğlu D, Saraçoğlu GV, Öztürk M. Öğrencilerin Çevre Farkındalık Ve Tutum Düzeyleri Ve Bunları Etkileyen Faktörlerin Araştırılması. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, 2017: 60: 266-278.

8. EKLER

EK-1 KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Bu bölümde size ait kişisel bilgiler yer almaktadır. Vereceğiniz bilgi yapılacak akademik çalışma dışında hiçbir şekilde kullanılmayacak ve bu bilgiler üçüncü bir kişiyle asla paylaşılmayacaktır. Aşağıda verilen özelliklerden size uygun olanı işaretleyiniz/yazınız.

DANIŞMAN

Doç. Dr. Atalay GACAR

Zeki VAİZOĞLU

Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Rekreasyon: Zamanın iyi bir şekilde planlanması sonucu ortaya çıkan boş zaman içerisinde gerçekleştirilen, insanların fiziksel ve mental açıdan yenilenmesini sağlayan, gönüllü olarak yapılan mutluluk verici faaliyetlerdir

Ekorekreasyon: Çevre dostu boş zaman değerlendirme aktivitelerini ifade etmektedir.

1-Yaşadığınız Şehir? Malatya() Elazığ() Tunceli() Bingöl()

2-Cinsiyetiniz? Erkek() Kadın ()

3-Yaşınız? 15-25 yaş() 25 – 35 yaş() 35 – 45 yaş() 45 yaş üzeri()

4-Eğitim Durumunuz? Orta Öğretim – Lise() Ön Lisans – Lisans() Lisansüstü()

5-Medeni Durumunuz? : Evli() Bekâr()

6-İlgilendiğiniz Spor Branşı? Bisiklet() Dağcılık() Yamaç Paraşütü() Oryantiring ()

7-Kaç Yıldır Doğa Sporları İle İlgileniyorsunuz? 1-2 yıl() 2-4 yıl() 4-6 yıl() 6 yıl +()

8-Haftalık Spor Yapma Süreniz? 2-4 saat() 4-6 saat() 6-8 saat() 8-10 saat() 10 saat+()

9-Ailenizde Sizden Başka Doğa Sportu İle İlgilenen Var mı? Evet() Hayır()

EK-2 EKOREKREASYONA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Sayın Katılımcı Bilimsel bir araştırma için görüşlerinize ihtiyaç duyulmaktadır. Lütfen soruları dikkatlice okuyunuz ve size en yakın gördüğünüz yanıtı işaretleyiniz. Teşekkürler... <i>Aşağıdaki ifadeleri değerlendirerek sizin için en uygun olanın yanına(X) işareti koyunuz.</i>	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.Ekorekreasyon çevre ile uyumunu artırır.	1	2	3	4	5
2.Ekorekreasyon mutlu olmamı sağlar.	1	2	3	4	5
3.Ekorekreasyon sosyalleşmemi olumlu yönde etkiler.	1	2	3	4	5
4.Ekorekreasyonun yaşam kalitemi artırdığına inanırım.	1	2	3	4	5
5.Ekorekreasyonun zihinsel açıdan dinlendirdiğini düşünürüm.	1	2	3	4	5
6. Ekorekreasyonun özgüvenimi artırdığına inanırım.	1	2	3	4	5
7.Ekorekreasyona yönelik deneyimlerimi çevremle paylaşıyorum.	1	2	3	4	5
8. Ekorekreasyon yaratıcılığımı geliştirir.	1	2	3	4	5
9. Ekorekreasyona her yaş grubundan insanın katılabileceğini	1	2	3	4	5
10. Ekorekreasyon için devletin teşvik edici faaliyetler düzenlemesi	1	2	3	4	5
11. Ekorekreasyonun yaygınlaştırılmasında sosyal medyanın önemli	1	2	3	4	5
12. Ekorekreasyonel aktivitelerde bilinçlendirme faaliyetlerinin	1	2	3	4	5
13. Ekorekreasyon ile çevre bilincinin geliştiğine inanırım.	1	2	3	4	5
14. Ekorekreasyonun bir rehabilitasyon aracı olduğu	1	2	3	4	5
15. Eğitim-öğretim programlarında ekorekreasyona yönelik daha	1	2	3	4	5
16. Ekorekreasyon konusunda yapılan bilimsel toplantılara	1	2	3	4	5
17. Ekorekreasyonel aktivitelere destek veren kuruluşlarda gönüllü	1	2	3	4	5
18. Ekorekreasyon ile ilgili tartışmalara katılıyorum.	1	2	3	4	5
19. Çevre ve rekreasyon ile ilgili kanun, politika ve yönetmelikleri	1	2	3	4	5
20. Ekorekreasyona yönelik yapıcı öneriler geliştiririm.	1	2	3	4	5
21. Ekorekreasyonun zaman kaybı olduğuna inanırım	1	2	3	4	5
22. Ekorekreasyondan hoşlanmam.	1	2	3	4	5
23. Ekorekreasyon aktivitelerinde sıkılıyorum.	1	2	3	4	5
24. Ekorekreasyonu başkalarına önermem.	1	2	3	4	5
25. Ekorekreasyonel aktivitelerde insanların attıkları çöpleri	1	2	3	4	5
26. Ekorekreasyonel aktivitelerde çevre kirliliğini önlemek için	1	2	3	4	5
27. Ekorekreasyonel aktivitelerde çevreye zarar veren insanları	1	2	3	4	5
28. Rekreasyon, çevre ve doğa ile ilgili televizyon programlarını	1	2	3	4	5
29. Ekorekreasyon hayvanlarla yakın ilişki kurmamı sağlar.	1	2	3	4	5
30. Ekorekreasyon bitkileri tanımamı sağlar.	1	2	3	4	5
31. Ekorekreasyon zor doğa koşullarıyla başa çıkmayı	1	2	3	4	5

Ek 3: Etik kurul kararı

ETİK KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR NO	ÇALIŞMACILARIN ADI SOYADI
23.10.2020	22	5	Sorumlu Araştırmacı : Doç.Dr. Atalay GACAR Yardımcı Araştırmacı:Zeki VAİZOĞLU

KARAR

“Doğa Sporları İle İlgilenen Bireylerin Eko-Rekreasyonel Tutumu” konulu çalışma etik kurulumuzda görüşülmüş olup; çalışmanın etik kurallara uygun olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir.

Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ (Başkan)			
Prof. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU (Üye)	İmza	Doç. Dr. Rıfat BİLGİN (Üye)	İmza
Prof. Dr. Süleyman İLHAN (Üye)	İmza	Doç.Dr. Haki PEŞMAN (Üye)	İmza
Doç. Dr. İrfan EMRE (Üye)	İmza	Doç.Dr. Yunus Emre KARAKAYA (Üye)	İmza
Doç. Dr. Taner YILDIRIM (Üye)	İmza	Dr. Öğr. Üyesi Serkan BİÇER (Üye)	İmza
Doç.Dr. Erkan Turan DEMİREL (Üye)	İmza	Dr.Öğr. Üyesi Ayşe Ülkü KAN (Üye)	İmza
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Sekreteri : Pınar ARSLAN			İmza

Ek 4: Anket kullanım izin belgesi

← Re: Ekorekreasyonel Tutum Ölçeği Hakkında

23.12.2020 Çar 09:35 tarihinde yanıtladınız

TD Tebessüm Ayyıldız Durhan 23.12.2020 Çar 08:49
Kime: Siz

Merhaba Zeki Bey,
Ölceği memnuniyetle kullanabilirsiniz. Başarılar dilerim çalışmalarınızda.

21 Ara 2020 Pzt, saat 14:17 tarihinde Zeki Vaizoğlu <[redacted]> şunu yazdı:
Merhabalar Hocam,

Ben Zeki Vaizoğlu Fırat Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Rekreasyon bölümü mezunuyum. Beden Eğitimi ve Spor alanında yüksek lisans yapmaktayım ve şu anda tez dönemimdeyim. İzin verirsiniz tez çalışmamda geliştirdiğiniz ölçeği kullanmak istiyorum.
Saygılarımla, teşekkürler , iyi çalışmalar.

--
Dr. Tebessüm **AYYILDIZ** DURHAN
[redacted]

[Yanıtla](#) | [İlet](#)

9. ÖZGEÇMİŞ

İlkokul, ortaokul ve lise eğitimini Malatya’da tamamladı. 2015-2019 yılları arasında Fırat Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon bölümünden mezun oldu. Üniversite eğitimi öncesinde profesyonel olarak bisiklet branşı ile ilgilenirken, üniversite eğitimi boyunca Fırat Üniversitesi Bisiklet Topluluğunda çeşitli görevler aldı. 2019 yılında Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim dalında yüksek lisans eğitimine başladı.

